

LÜTFEN DOKUNMAYIN

(Oyun : 2 Perde)

KIŞILAR

OKTAY	<i>(Baltacı)</i>
SEVGİ	<i>(Katerina)</i>
EKMEL	<i>(Baltacı)</i>
NESİP	<i>(Baltacı)</i>
KÜTÜPHANE MÜDÜRÜ	<i>(Devlet Giray)</i>
MÜZE MEMURU	<i>(Gürcü Yusuf)</i>
MÜZE BEKÇİSİ	<i>(Kâhya Osman)</i>
FR. ALBAY	<i>(Kont Pomyatovski)</i>
1. TURİST,	<i>(1. Trampetli 1. Kapıkulu)</i>
2. TURİST,	<i>(2. Trampetli 2. Kapıkulu)</i>
KATHRİN	
III. AHMET	<i>(Deli Petro)</i>
İTALYAN KIZ (L. KIZ)	
12. ŞARL (KARL)	
ŞAFİROF	
DAÜSSAADE AĞASI	
BİR ADAM	
YENİÇERİ	

NOT: Bu oyunda çeşitli rollerin aynı aktöre verilmesi, oyuncu sayısı azlığından doğmuş bir zorunluk olmayıp piyesin kuruluşu icabıdır.

BİRİNCİ PERDE

BİRİNCİ TABLO

Topkapı Sarayı müzesi, silah dairesi. Sağda solda vitrinler. Duvarlarda kılıç, kalkan, tüfenk, mızraklar. Perde açıldığında müze bekçisi taburesi üzerinde uyumaktadır. Sevgi, elinde çantası birini beklemektedir. Oktay bir grup turistle yandaki kapıdan girer. Turistler, geçkin bir Amerikalı kadın Kathrin, bastonlu ve eldivenli bir Fransız emekli babriye subayı, at kuyruğu saçlı, omuzları açık, sandaletli genç bir İtalyan kıızı, kısa pantolonlu, sandallı ve sakallı bir sarışın Alman gencinden ibarettir. Kathrin'in el radyosu çalmaktadır. İçeri girince bir turistin işaretini üzerine susturur.

BEKÇİ — Burada müzik yasaktır.

OKTAY — This way please. Now ladies and gentlemen, we are in the armory section. (*Sevgi'yi fark eder.*) O, günaydın.

SEVGİ — Günaydın.

OKTAY — (*Turistlere*) Here are the guns the swords and the lances of fourteenth, fifteenth, sixteenth and eighteenth centuries. (*Turistler de, "Wonderful", "Mais c'est vraiment magnifique. O mamma mia que bella" nev'inden bayranlık alamelleri. Hepsi bir yana dağılmıştır.*)

OKTAY — Hayret. Bugün kütüphanede değilsiniz.

SEVGİ — *(Kol saatini işaret edip)* Öğle tatili. Kapalı.
OKTAY — *(Turistlere)* This is a big shield used by janı-
çars. *(Sevgi'ye)* Birini bekliyorsunuz galiba?
SEVGİ — İbnülhasip Mehmet Nesip Beyi. Niye güldü-
nüz?
OKTAY — Hiç..
SEVGİ — Babamın arkadaşı oluyor. Doktora tezi yap-
tığını duyunca yardım vaat etti.
OKTAY — *(Alaycı)* Bütün tarih talebesi genç kızlara
yardımdan hoşlanır.
SEVGİ — Cuma namazından çıkıp buraya gelecek.
OKTAY — Aman ne iyi, ne iyi.
SEVGİ — Kuzum, niye benimle alay ediyorsunuz?
OKTAY — *(Turistlere)* And don't forget to sel the hor-
se tail please. *(Sorgucu gösterir.)*
İ. KIZ — ..Of. Brigitte Bardot?
OKTAY — No, yours.. *(Güller ve Almanlara dönerek)*
That was the symbol of the regiment. *(Almanlar*
not alır, arada bir ellerindeki rehberlerle kontrol
yaparlar.)
OKTAY — Biri size selam veriyor yoldan.
SEVGİ — *(Bakararak)* A, eniştem. *(Düzeltilir.)* Daha
doğrusu eski eniştem.
EKMEL — *(Girerek)* Hayrola. Ne işin var burada?
SEVGİ — *Bir doktora,* Ekmel Enişte.
EKMEL — *(Oktay'a bakar)* Silahlar üzerine mi?
SEVGİ — Hayır. Kütüphanede çalışıyorum..
EKMEL — Müze müdürü arkadaşşımdır. Ona gidiyo-
rum. Seni görünce... *Nasillar hep? İyiler ya? (Ce-*
binden küçük bir kolonyaya şışesi çıkarır, sürer,
koklar, Sevgi'ye de ikram eder.)
SEVGİ — Mersi. İyiler enişteciğim. Teyzem İzmir'de
şimdi. *(İç geçirir.)* Yapmayacaktı bunu.
EKMEL — Bırakalım şimdi bunları. Ne demişler
"L'homme propose et dieu dispose." Belki kütüp-
haneye uğrarım sana, giderken.
SEVGİ — Çok iyi olur.
EKMEL — Agregasyonun için iyi şanslar

SEVGİ — Agregasyon değil, doktora enişteciğim.
EKMEL — Pardon, doktoran için şu halde. Au revoir.
SEVGİ — Güle güle.
OKTAY — *(Çıkan Ekmel'in arkasından)* Hariciyecici
olmalı?
SEVGİ — *(Hayretle)* Nasıl bildiniz? Ama şimdi tekaüt
oldu.
OKTAY — Look hear. The Pistol and the sword all to-
gether. If the pistole doesn't work, the sword is
there ready. *(Boş kesme işareti yaparak)* Whitt.
SEVGİ — *(Alay havası içinde)* Dikkat ettim. Her gün
başka anlatıyorsunuz.
OKTAY — Olacak artık o kadar. Turist Amerikalı olur-
sa umumiyetle kabzanın üstündeki giranbaha se-
def ve sebercedlerin dolar rayıcındaki tutarını üç
misli söylerim. Gözleri fal taşı gibi açılır. Almanla-
ra kılıcın materyali, çeliğinin cinsi ve işçiliğinin
tekniki üzerinde diskur geçerim, harıl harıl not
alırlar.
SEVGİ — Ya Fransızlara?
OKTAY — Onlara kılıça ilgili bir de aşk hikâyesi uy-
dururum. Zevkten kesilirler.
SEVGİ — Rehber olmadan ne iş yapardınız siz?
OKTAY — Çok iş denedim, hiçbirini gözüm tutmadı.
Yakında bunu da bırakacağım.
SEVGİ — Niçin?
OKTAY — İdealim, rasathane müdürü olmak, yıldızla-
ra bakmak. *(Turistlere)* And now I present you a
typical modern Turkish girl. This is a clever one.
She is just making a study about Baltacı and Kat-
herin of Russia. *(Turistlerde "Charming. Enc-*
hantée Mademoiselle, how interesting" gibi tepki-
ler, Kathrin öbürlerinin ardından sıyrılıp öne
fırlamıştır.)
KATHRİN — What was it, that you just said? *(Turistler*
hayretle açılırlar.)
SEVGİ — Neden bu kadar ilgilendiyim?

KATHRİN — *(Ona ve turistlere)* You look surprised at my insistence. Aren't you I am Kathrin too.

SEVGİ — Hiçbir şey anlamıyorum.

OKTAY — Kontak bir kadın. Kendini tarihteki Katerina'nın ruhu sanıyor.. Siz ikinci gelışe inanır mısınız?

SEVGİ — Zavallı!

KATHRİN — What did she say?

OKTAY — She says how do you do Kathrin.

KATHRİN — How do you do, hımmmm..

OKTAY — ... Sevgi..

KATHRİN — O yes, Sevgi. *(Ona muhabbetle sarılıp)* Listen to me. I am interested about only one thing in the whole history.

OKTAY — Tarihte bir tek şeyi merak ederim, diyor.

SEVGİ — Neyi?

KATHRİN — If they?

SEVGİ — Neyi?

OKTAY — Tercüme etmeye utanırım.

KATHRİN — I mean I wonder if Baltacı and Kathrin *(Elle yattılar mı manasına bir işaret yapar.)*

OKTAY — Yani.. O işi yaptılar mı idi diye soruyor. Sırf ilmi birecessüs.

SEVGİ — *(İçerlemiş)* Ne bileyim ben?

OKTAY — Bunu da bilmezseniz, nerde kaldı sizin tarihçiliğiniz?

KATHRİN — What did she say?

OKTAY — She doesn't know exactly. She is just working on it.

KATHRİN — O. I see..

SEVGİ — Ne dediniz?

OKTAY — Doktorayı, sırf bunu öğrenmek için yaptığımızı söyledim.

KATHRİN — Darling, would you kindly give me the result as soon as you get it.

OKTAY — İlmi neticeyi öğrenir öğrenmez bana talleşin diyor.

FR. ALBAY — Elle doit le savoir mieux que l'histoire. Puisqu'elle prétend être Katherine. *(Ne karı gibi başını sallar.)*

OKTAY — Mademki Katerina olduğu idiasında, bunu tarihten iyi kendisinin bilmesi gerekir diyor. *(Sevgi'ye)* Siz de başka meslek bulamadınız mı yani?

SEVGİ — Ne gibi?

OKTAY — Tarihçilik, dedikodu yazarlığı gibi bir şey. *(Ona acıyan bir mimikle)* Aksi gibi güzelsiniz de. *(Sevgi mahcup ve memnun gülümser.)* Gözlük reklamlarındaki kızlara benziyorsunuz. *(Sevgi bozulmuştur.)* Ben sizin yerinizde olsam o çantayı atar, Florya'ya denize giderdim bugün.

SEVGİ — *(Babsı değiştirmek için)* Sizin tarihe gerçekten saygınız yok mu?

OKTAY — Şimdi de bana ilkokuldaki tarih öğretmenimi hatırlattınız. O da ikide bir böyle söylerdi.

SEVGİ — O zaman da tarihi sevmezдіңiz demek?

OKTAY — Ders olarak nefret ederim. Tarih, uykusu kaçan çocuklara söylenen bir ninniye benzer. Körpe beyinleri bir masala inandırmak boş olmasa gerek. Kim bilir? Belki de daha sonraki yalanlara bir hazırlık kursu olarak düşünülmüştür.

SEVGİ — *(Turistleri gösterip)* Ama o yüzden...

OKTAY — .. Ekneke yiyorun değil mi? Doğru. Ne var ki, bu çeşit yalanlara susamış olarak kıtalar aşan bu zavalluların heveslerini de kursaklarında bırakmamak gerek. Hem arada kendim de eğleniyorum.

SEVGİ — Mesleğinize karşı nankörlük ediyorsunuz.

OKTAY — Hangi meslek kuzum? Sadece geçim yolu. Turizm, aslında parası bol, vakti çok ama, muhayyalesi boş, işsiz güçsüz zenginlerin can sıkıntısına karşı icat edilmiş romantik bir öksedir. Ayrıca fakir milletlerin zengin milletlerden para sızdırabilmesi için kurulmuş kazançlı bir sanayi. Ben burada bir millet hizmetindeyim hanımefendi.

Döviz savaşının bir mütevazî eri. (*Turistleri gösterir*) Şunlara bakın. Sabahberi rehberde üç yıldızla işaret edilen anıtların hiçbirini kaçırmadıkları için hayatlarından memnunlar, aradıkları memleketin kendisi değil, rehberdeki efsane halidir. İsterler ki her gördükleri Türkün dört karısı olsun. Napolili her balıkçı MARIO LANZA gibi sabahtan oksama kadar şarkı söylesin. Bu sabah onları Anadoluhisarı'na götürdüm. (Fransız albayı göstererek) Şu emekli Fransız kontu kalenin taşlarını okşayarak, buraya belki Fatih Mehmet'in eli dokunmuştur diye mırıldandı. Dayanamadım. "Bu kale geçen yıl toptan restore edildi, dokunduğunuz taş halis Amerikan tuğlasıdır" dedim.

SEVGİ — İyi sizi kovmuyorlar.

OKTAY — (*Bir şey sormak babanestyle yanına yaklaşıp İtalyan kızına gülümseyerek*) Buna mukabil başka meziyetlerim var. (*Turistlere*) And now. (*Direği göstermektedir Sevgi'ye*) Evet, sizin Baltacının Prut'taki çadırının direği.

İ. KIZ — This would be an excellent decoration of Carneval.

KATHRİN — (*Kendinden geçmiş gibi yaklaşır.*) O, wonderfull. It looks exactly the one in my dreams. (*Trans balında gibi karşısına geçer, dayanamayıp direğe dokunur.*)

MÜZE MEMURU — (*Sert ve kat'i bir lisanla onu dürterek*) Lütfen dokunmayın!

KATHRİN — (*Transtan uyanmış olarak, şaşkınlıkla*) What did he say?

OKTAY — Dont touch please. (*Duwardaki ilanı gösterir.*)

KATHRİN — O, I see. (*Ama hâlâ direğin testrinden kurtulamamış gibidir. Direk sanki ona asırlar ötesinden ışınlar neşrediyormuş gibi ellerini ona uzaktan uzatmış, bu elektrikle tabrik olarak gıdıkları gibi sesler çıkarmaktadır. O sırada bir-*

den telefon çalar. Kadın fena korkar, bir çığlık atar.)

MÜZE MEMURU — (*Flegmatik bir şekilde telefonu alırken*) Deli Petro'dan değil korkmayın. Müzenin dahili telefonudur.

OKTAY — (*Kapıdan bakarak, Sevgi'ye*) Gözünüz aydın, sizin üstat ağır ağır geliyor.

SEVGİ — Evet, ben gideyim.

OKTAY — Ayağınızı denk alın! İhtiyar kurt sizi kapmasın.

SEVGİ — Beni pek mi kuzu buluyorsunuz?

OKTAY — Estağfurullah.

SEVGİ — Ayıp değil mi, yaşlı adama iftira etmek?

OKTAY — Yaşı ve ak saçları baş tuzağıdır zaten.

(*İbnülbasit Mehmet Nesip girer. Uzun kametli, bol beyaz saçları beresinden taşmış, simsiyah gür kaşlı, kalın sesli, yaşına rağmen çok dinç bir adamdır.*)

NESİP — Selamünaleyküm

SEVGİ — (*Elini öper*). Öpeyim.

NESİP — Ben de sine öpeyim. (*Etrafa bakar ve sözünü tamamlar.*) Evladım. (*Turistlere bir vitrini gösteren Oktay'ı işaret ederek*) Kimdi o konuştuğun, züppe bozuntusu delikanlı?

SEVGİ — Oktay Bey.

NESİP — Müslüman mı bu adam?

SEVGİ — Zannederim.

NESİP — Ne biçim isim? Darülfünun arkadaşlarından mı?

SEVGİ — Hayır. On gün evvel burada tanıştık. Turist rehberi.

NESİP — Desene boş gezenin boş kalfası. (*Bir umur, bir tavra köstekli saatini çıkarıp bakar.*) Kütüphane açılmıştır. Hadi kızım biz işimize bakalım. (*Çıkarlarken*) Bir müsait günde seninle baltacılar ocağını gezelim.

SEVGİ — Umuma kapalı imiş.

NESİP — Açtırınız. Hususi. O kadar da sözümüz geçsin bari.

OKTAY — (*Arkalarından bakar güler, sonra turistleri toplayarak*) This way please.

KATHİRİN — (*Çıkmakta olan Sevgi'ye*) By by... I will dream of Baltacı this night.

SEVGİ — Ne diyor?

OKTAY — Bu gece Baltacıyı rüyasında görecekmış.

(*Topkapı Sarayı müzesi. Kütüphane. Okuma salonu. Çini duvarlar, ortada yeşil çuha örtülü büyük masa, bir kütüphane, dizi dizi kitaplar. Kenarda Tatar tıplı Kütüphaneci, fişleri sıralamaktadır. Perde açıldıktan biraz sonra, arkadaki asıl kütüphane dairesine girer. Açık kapıdan derinliğine kitap dolu raflar görünür. Sevgi evrakını yeşil masanın üzerine yaymış, not tutmaya başlamıştı.*)

NESİP — (*Gülerek ve tespih çekerek*) Fesüphanallah. Demek turist kadın da bu meseleyi merak etmiş? (*Beresini çıkarmış, takkesini geçirmiştir. Keza ayağından bir ayakkabısını çıkarıp altına alır. Nerde ise iskemle üzerinde bağdaş kuracaktır. Sevgi'ye*) Sen bu hususta ne fikirdesin?

SEVGİ — Henüz tam bir fikrim yok. Kaynaklar o kadar çeşitli ki.

NESİP — Aferin. (*Kızın yanağını okşar.*) En iyisi vesikalari konuşturmaktır. Biz susalım ki, tarih kelam etsin. (*Kütüphane raflarına bakar.*) Sana bir zahmet kızım, şurada ceddin tarihçi Naima Efendinin tarihi olacak. Üçüncü cildini indirir misin?

SEVGİ — (*Küçük merdivene çıkar.*) Sahi, büyük ceddiniz olurmuş. Babam söylemişti. (*Bakır.*) Hangi tarafta acaba?

NESİP — (*Kalkıp yanına gelmiştir.*) Şurada. Ben onun makamını iyi bilirim. Dur seni tutayım.

SEVGİ — Hacet yok. İşte buyurun. (*Kitabın tozlarını üfürür.*)

NESİP — Ailenizde Çerkez var mı?

SEVGİ — Büyükannem Çerkezdî. Neden sordunuz?

NESİP — Bu kadar ince bel yalnız onlarda olur da..

SEVGİ — (*Mahcup ve laf değiştirmek için raflara bakarak*) Başka?

NESİP — Cevdet'i de indir. Birinci cilt olsun yalnız.

SEVGİ — (*Onu da bulup verir*) Buyurun. Raşit'i de indireyim mi?

NESİP — Ver.

SEVGİ — İniyorum artık, tamam mı?

NESİP — (*Gayri memnun*) Yeniçeri Hasan'ın hatıratı da lazım. Velakin maalesef içerdedir. (*Maalesef kelimesini çok candan söylemiştir. Giren kütüphanectye*) Hadi Nuri Beyciğim.

NURİ — Hay hay. (*Kaybolur.*)

SEVGİ — (*Yere atlamıştır kitapların tozlarını siler.*) Bir türlü inanamıyorum koca bir Osmanlı sadrazam düşmanın rüşvetine tenezzül eder mi?

NESİP — (*Eski yerine rabaîlıkla oturmuştur. Cebinden bir enfiye kutusu çıkarıp enfiye çeker.*) Akli fikri, dini imanı para idi. Daha genç yaşta baltacılar ocağına ilk süluk ettiği demlerde bile kapı yoldaşlarına fahiş faizle para istikraz ettiğine dair kayıt vardır tarihlerde. Öylesine bezirgân ruhlu idi ki, yaz aylarında daha yüksek faiz talep ettiği ri-yayet olunur.

SEVGİ — Neden?

NESİP — Yazın günler daha uzun olduğu için.

SEVGİ — Şaka ediyorsunuz.

NESİP — Aynıyle vaki. Esasen vezir müşarünileyhin gayet ayyar ve hüdakâr bir hergele olduğu cümle müverrihince müsellemdir.

SEVGİ — Bizim tezimiz Prut.

NESİP — Oraya geliyorum. Prut zaferi bu uğursuz, bu ne idüğü belirsüz, hatta damarlarında belki gâvur

kamı bile bulunan bu imansız vezirinşerifin, bu şehvetperest serserinin hiç lâıyk olmadığı, başkalarının hazırlop yumurta misali soyup önüne kopardığı bir bulunmaz fırsatı tarihi bir eşsiz lütfu ilahı olmuştur.

SEVGİ — Peki ama...

NESİP — Bir dakika efendim... Kerem öyle.. Prut, kahraman yeniçerilerin ve Kırım Hanı Devlet Giray'ın sanatı harpteki maharet ve büyük cesaretinin mahsulüdür. (*Tatar kütüphaneci memnun, gülümser.*) Not alıyor musun kızım?

SEVGİ — (*Almadığı balde*) Evet.

NESİP — Ve sonra bu dinsiz imansız, bu Kaştamonu ayısı.

SEVGİ — Bunları doktoraya yazabileceğimi pek sanmıyorum. Hani biz susacak, tarihi konuşuracaktık?

NESİP — (*Kendine gelerek*) Pekâlâ. Ne var ki, bende konuşan da yine tarihin ta kendisidir. Vesika mı istiyorsun? Buyur. (*Kitabı karıştırmaya başlar.*) Baltacının ilk sadareti. Azli. Deli Petro ile Demirbaş Şarî itilâfi. Devleti Âliyenin Rusya çarlığına hârp ilânı. Baltacı'nın ikinci sadareti... Prut zaferi. Tamam. Şurayı oku'bak.

PROJEKSİYON: İSTANBUL'DA BULUNAN ERBABI DEVLET VE MUKRİBANI SALTANAT DÜŞMAN ORDUSU BÜTÜN BÜTÜN İMHA OLUNABİLECEK SÜRETE GELMİŞ İKEN RUSYALIDAN RÜŞVET ALARAK SULHA RIZA VERDİ DEYU AZLİNE SAY EYLEDİLER.

TARİHİ CEVDET, CİLDİ EVVEL, SAYFA 50

NESİP — Hadi Naima ceddindir, bitaraf olamam diyelim. Ya Cevdet'e ne buyurulur?

SEVGİ — Benim bildiğim, Cevdet Paşa, Raşit Tarihinden faydalanmıştır.

NESİP — Peki, ya Raşit? (*Raşı Tarihini alır, açar.*) O da böyle anlatır Baltacı'yı.

SEVGİ — Raşit'in de büyük miyasta Naima'dan faydalandığı söylenir.

NESİP — İlahi! Tuhaf söylersin hanım kızım. Peki, ya müverrihini ecnebiye ya Hadikatülvüzerâ? Ya Hammer, ya İsveç Kralı İkinci Oskar'ın hatratı?

SEVGİ — Siz işe biraz önyargı ile girişiyorsunuz gibi geliyor bana.

NESİP — (*İrkitmiştir.*) Ayağını öpeyim, o kuş dilini konuşma. Külahları değiştirir sonra.

SEVGİ — (*Hemen düzelterek*) Peşin hüküm demek istedim.

NESİP — Ne gibi?

SEVGİ — Baltacı Mehmet Paşa bu kadar fena adam olamaz gibi geliyor bana. İçimde böyle bir his var.

NESİP — (*Onu okşayarak*) Tarih hislerle değil, vesaikle yazılır şeker kızım. Ayrıca iyi bir tarihçi bunlara istinaden vakayii, içinde imiş gibi tasavvur da edebilmelidir. Ben beni Âdem'in tab'ını oldukça tanırım. Binaberin o şehvetperest, ağgözlü herifin mizacını.

SEVGİ — ... kendiniz gibi bilirsiniz.

NESİP — Hayır. Avucumun içi gibi bilirim. O günkü hengâmı muhayyilende tasavvur edebiliyor musun? Şöyle bir dene bak. (*İskemleştiri ona yaklaştırıp sokulur.*) Bataklıklarda kuşatılmış Çarın ve ordusunun telaşını bir göz önüne getir. (*Bataryaların sesi*) Osmanlı humbaracılar mahsur düşman mevzilerini dövüp durmakta idi. Orduyu Humayunda, bilhassa yeniçeriler saflarında hücum emri verilmesi için bir büyük sabırsızlık nümayun oluyordu. (*Mehter müziği*) Baltacı nihayet mütereddit mizacını yenerek Rus taburuna son darbeyi vurmaya hele şükür karar verebildi. Bir sofâ üstüne oturmuş bir kara kurbağa gibi kurularak buyurdulara sah çekmeye başlamıştı. (*Mehter*) Beşer

tarihinin en büyük dönüm noktalarından birinde olduğundan bigüne haberdar değildi.

(Kararma. Çadırın içi. Nesip, Baltacı'nın kılıcını ve kavgasını getir. Baltacı olarak bir sofa üzerinde bağdaş kurmuş buyuruldulara sab çekmektedir. Osman kapı dibinde. Gürcü Yusuf Paşa çadırdan dışarıyı, yeniçerileri gözetler. Devlet Giray ise kapalı kalmış bir aslan mısali eli kılıcının kabzasında gidip gelmektedir. Bu versiyonda Osman siliğ, Giray mehabelli, cesur kabraman, Yusuf dürtüst. Baltacı ise vaziyete göre değışebilen allak bir şabıyet sahibi olarak görünürler.)

BALTACI — *(Yerinden kalkar, memnun gezinir. Etrafındakilere)* Hak taala, bize azim lütfu ihsan eyledi. Görmez misiniz ki kâfirler öyle bir yere cem olup kat'a zahireleri dahi yoktur. Vakta ki nehri Prut gibi su yanlarından akarken bir içim suya hasret oldular. *(Giray Han'a yaklaşır, omzunu tutar.)* Tatar Hanı Alişanı, hazır mısınız?

GIRAY — Evel Allah hazırız paşa oğlum.

BALTACI — İnşallahürrahman, göz idesiz ki, piyade gülbang çekip yürüyüş olduğunda siz dahi basiret üzre olup, hemen kâfirleri koruyuvermeyip bir eyüce cenk idesüz.

GIRAY — Enhamdülillah hak tebareke ve taala, düşmanı mahkurun belasın verdi. *(Eli kılıcının kabzasında)* İmdi onun asırlar için kökünü temizlemek vazifesi mubareki de bize düşer.

BALTACI — *(Çadırın kapısından dışarıyı gözetleyen Gürcü Yusuf Paşaya)* Ya sen nicesün karındaşı Ekrem'in, Yeniçeri Ağası Yusuf Paşa?

YUSUF — Kulların zor zabtederim devletlüm. Bir atmaca misali yürüyüşe müheyya, emrü fermanına muntazırlar. Sancığı şerif dibinde Rüstemane naralar atarlar. *(Dışardan sesler.)*

BALTACI — *(Buyurulduları Giray'a ve Yusuf'a verir.)* Sizleri ve bütün asakiri İslami evvel Allaha emanet ederim. Hemen kuvveti bazı idip kâfiri mahkurun taburuna yürüyün. *(Giray ve Yusuf dışarı çıkarlar. Mehter müziği, top sesleri, sevinç saybaları, Allah Allah sesleri.)*

NESİP — *(Ses)* Ve hücum başladı Sevgi Hanım kızım. Yeniçeriler Allah Allah nidalarıyla papatya çiçekleri gibi ovaya açılıp döküldüler. Çekirgelerden daha fazla sayıda olan asakiri sipahiyan ise âdeta kanatlanmış atlarıyla kâfiri mahkuru dört yandan ihata eylediler. Öyleki, sıçana kaçacak delik komadılar. *(Top sesleri.)*

BALTACI — Ne oluyor?

OSMAN — Rus metrisleri önünde beyaz bayraklar gerildi. Cümlesi boyunlarında makramalar feryadı figan ederler, aman dilerler.

BALTACI — Ateş kesile.

OSMAN — *(Dışarı fırlar. Dışarda bir trampet sesi duyulur. Trampet sesi gide gide yaklaşmaktadır. Osman giderek, buna şaşırılmış olan Baltacı'ya)* Rus metrislerinden fırlamış bir trampeteli biteviye trampetesine vurarak canibimize doğru ilerler. *(Trampet sesi büsbütün yaklaşır.)* Yeniçeriler tuttular.

BALTACI — Bıraksınlar, gelsin.

I. TRAMPETLİ — *(İçeri girer. Saç sakal birbirine karışmış, açlık ve susuzluktan bitap ve üstü başı lime lime, soluk soluğadır. Makraması boynunda bağlıdır. Girer, Baltacı'nın ayağına kapanıp yüzüne sürer. Sonra şapkasını koltuğuna alır, Rus şivesiyle)* Aman aman.. *(Ve elindeki notayı uzatır. Bu arada Giray ve Yusuf da çadıra gelmişlerdir.)*

BALTACI — *(Osman'a) Oku.*

OSMAN — *(Notayı alıp okur.)* İşbu anda vaziyet son haddine varmış ise daha fazla kan dökülmesine mani olmak arzusuyla her iki taraf için de faydalı olacak bir sulhun akdini ve bu harbe nihayet vermeyi teklif ediyoruz. Felt mareşal Kont Boris Petroviç Şeremet-yef. *(Çadırda herkes birbirine bakar.)*

BALTACI — Şu elçinin karnını doyurun. *(Gıray'la Yusuf ve Osman'a dönerek)* İmdi bu gelen elçinin Çarı Mahkurdan getirdiği nağmenin muhteviyatı malumunuz oldu. Ne dersüz?

GIRAY — Ey paşa oğlum. Bu Rus çarı bir melunu hilekârı kezzaptır. Bunun kavline itimat caiz olmaz. Aman vermek gaflet olur. Ben bu âlâğın hilesini çok gördüm ve pederim zamanında dahi çok hilesi olmuştur. Hele basiret üzere olsız. *(Bu sırada elçiyeye yemek getirilmiştir. Kuluhtan çıkmışcasına yemeklere saldıran elçinin hali çadırdakilerin hepsini güldürür.)*

OSMAN — Rus leşkeri üç gündür aç ve susuz imişler devletlim. Hatta ağaç kabukları taam ederler.

BALTACI — *(Yusufa)* Sen ne dersin?

YUSUF — Hemen yine metrislere tekrar istihkâm verin devletlim. Ko bir hoş aman demeye nefes bulamasın kâfir.

BALTACI — Osman, ya senin fikrin?

OSMAN — *(Çekingen)* Madem aman diliyor. Düşmanın şartlarını bir istimzaç eylesek derim devletlim. Boş yere kan akmasın.

BALTACI — Bir teemmül edelim.

GIRAY — Bu fırsat bir dahi ele geçmez. Peter Alekseyeviç növbeti cinnet geçirirmiş. Çaresizliğin o anladı da biz ne tereddüt ederiz?

(Dışarda sesler. Aman aman, bir başka trampet sesi.)

BALTACI — Bakalım bu nedir?

OSMAN — Bir başka trampeteli.

YUSUF — Çorbanın kokusunu aldılar ya. Trampetesini alan kapağı canibimize atıyor.

2. **TRAMPETLİ** — *(İçeri girer. Makraması boynunda, halt perişan, ayak öper, şapkasını koltuğuna sokar, ağlamaklı bir sesle)* Aman, aman, aman..

NESİP — Sen şimdi bu esirler Türkçe mi konuşular diyeceksin. Yok bre kızım, ben size tercümesini naklediyorum.

2. **TRAMPETLİ** — *(Birinci trampet erinin yediği yemeğe yuikundrak bakarak)* Aman aman ve sizin dininizde öyledir ki aman diyene kılıç vurmayıp top tüfek dahi atmazsınız.

BALTACI — Evvela bizim toprağımızda işiniz nedir? Hile ile gelüp memleket sahibi olmak mı idi muradınız?

2. **TRAMPETLİ** — Evvela biz yaramaza düş olduk. Sulha mugayir işde bulunduk. Allah bize bu musibeti verdi. Biz padişah Âl Osman'ın edna kuluyuz. Nice dilerse öyle etsin. Hemen kuşça canlarımız halas olunup cenk eden kullarınıza ferman edin ki bir miktar cenk olmasın. Aramız bulunup askerimiz dahi kırılmaya. İşte çarımın son mektubu. Hususi size vermemi muhkem tembih ettiler. Boşuna kan dökülmeye. *(Notayı uzatır.)*

BALTACI — *(Notayı bu sefer kendi almıştır. Okur ve gülümser.)*

GIRAY — *(Kılıcını çekip ikinci trampetçinin üzerine yürür.)* Bak bre mel'un nabekârın söylediği sözlere. Kralın da halt etmiş, sen dahi. Yıkıl geldiğin yere, münafık.

2. **TRAMPETÇİ** — Aman diyene kılıç olmaz.

BALTACI — Durun, hiddet buyurmayın Giray Han karındaşım. *(Yusuf ve Osman Giray'ı yaştırmaya çalışırlar.)*

2. TRAMPETLİ — (Birinci trampetlinin yemeğine bakarak) O Şeremetyeften nota getirdi, ben ise Çardan. (Yutkudur.)

BALTACI — (Gülerek) Bu elçinin de karnı doyru-la. Görelim sonu niye müncer olur.

NESİP — (Sesi) İşte tarihler rüşveti Şafiroftan önce bu ikinci gelen trampetli Tamburmajor Spelefin ihsas ettiğini kaydederler. Bu kokuyu alan Baltacı'nın durumu birden değişmişti. Topladığı divanda kimsenin sözünü dinlediği yoktu. Demirbaş Şarıl'n ve Lehlerin sözcüsü General Ponyatovski'nin ihtarlarını nemrudane reddederdi.

PONYATOVSKI — Tarih bu fırsatı heba etmenizi affetmez ekselans. Gerek kralım Stanislav, gerek İsveç Kralı 12. Şarıl tamamen bu fikirdedirler.

BALTACI — Te şuna bakın. Bu hengâmeye o İsveç Kralı Demirbaş Şarıl yüzünden girmedik mi? Poltuva'da onur yarasını tedavi için bu sefere kalkmadık mı? Şükranından âciz olacak yerde şimdi bir de aklınca yol gösterir. Ben hareketimde ondan ruhsat alacak değilim.

GİRAY — (Çok sinirlidir.) Haydi onu dinlemezsün paşa oğlum, beni de mi ezer geçersin? Hünkâr hazretleri sâncığı şerifi size teslim eden-de ne buyurdular? Şu yaşlı hanın rey-i ile amel etmenizi muhkem tembih eylemediler mi?

BALTACI — Ve dahi seni dinlemem. Külâhlı Tatar. Seni saydık, hürmet de durduk da, şimdi tepemize mi çıkarısın? Herkes yerli yerinde müstahkem olup müheyya dura. Velakin ateş etmeyesiz. Varın gidin fermanı alışanım ne yüzden sadır olursa ona muntazir olun. (Hepsi birden çıkarlar.)

GİRAY — (Fesüphanallah çekerek başını sallar, çıkar.)

BALTACI — (Bir kâğıda bir şeyler yazar, ikinci trampetliye uzatır.) İşte bizim ne muradımız varsa bu kâğıdın içindedir ve hem ağızdan söyle. Çarınızın Transilvanya üzerinden hazırladığı huruç hareketi ölüme atılmaktan başka bir şey değildir. Delüce işler yapmasın. Benimle anlaşır-sa canını ve ordusunu halas eder.

NESİP — (Sesi) Fermanı alışanı işte böyle südur etmişti. (Esir çıkar.) Hesapta anlaşır-sak Prut zaferi feda olsun. Ateş kesilmişti. Bir daha da açılmayacaktı. İlkın Çarın Yahudi müşaviri Şafirof gelerek müzakere eyledi. Ondan netice çıkmayınca.

SEVGİ — (Sesi) Katerina geldi değil mi?

NESİP — (Sesi) Evet. 1123 seneyi hicriyesi Cemaziyül-evvel ayının 6. günü geces-i idi. (Ağustosböcekleri) Sahayı harp, kısa yaz geces-i içinde ölü gibi uykuya dalmıştı. Yalnız arada bir yeniçeri çadırından bir saz sesi geliyor (Bir dımbırtı gelir.) ve bir de gündüz sıcağında top çekip yorgun düşen mandaların perakende böğürtüleri duyuluyor idi. (Böğürtüler) Katerina saat üçe doğru, yanında Şafirof olduğu halde geldi. (İkisi de çadırın kapısında görünürler.)

SEVGİ — Nasıldı? Ne giymişti?

NESİP — (Sesi. Ağzı sultanarak) Bir ahuyü zaman, bir âfeti himenenti. Mehabetli, takıp takıştırmış, hüsnü ânın ziyadesiyle teşhir maksadile en açık, en şeffaf libasların giyinmişti.

OSMAN — Geliyorlar.

BALTACI — Nasıl? Yalnız değil mi?

OSMAN — Hayır yanında Şafirof da var.

BALTACI — (Bozulmuştur) Ha. O mu? İçeri başkasını alma. (Gider aynaya bakar, dolaşır, kaşlarını burar, sonra oturur.)

ŞAFİROF — (Girer, reverans, çadırın kapısını kaldırır.) Haşmetmeab. Müsaade buyurunuz. (Katerina mehabetle girer.)

SEVGİ — İlk karşılaşınca ne dediler?

NESİP — (Sesi) Önce Katerina hürmetle eğilerek ve Rusça olarak "MOYO POSTENYA" dedi. Yani hürmetlerimi sunarım.

SEVGİ — Baltacı Mehmet Paşa ne dedi?

NESİP — (Sesi) Katerina'nın uzattığı narin eli sıkarken gözleri yiyecek gibi onun gözlerinde idi. (Ses bunu verirken Baltacı mîmikle anlatılan hareketti yapar.)

SEVGİ — Bir şey söylemedi mi?

NESİP — (Sesi) Dil bilmediğinden ve kadına karşı al-franga görünmek istediğinden sadece iki kelime söyledi.

SEVGİ — Ne dedi?

NESİP — (Sesi) "TOKA KOKONA" dedi. Daha fazla beklemeye mecali kalmamıştı. Şafirof'a, "Sen ne dikilip durursun, bunu alıp götürün istirahat etsin, biz Katerina ile halvet olacağız. Konuşacak pek mühim mesailü devlet vardır" dedi. Sonra kadına dönüp, "Öyle değil mi sultanım?" diye sordu. Katerina başını sallayarak "Evet" dedi. Çadira girdiler. (Kütüphane odasına girerler.)

SEVGİ — Ve mühim devlet meselelerini konuşmaya başladılar.

NESİP — (Sesi) Hayır, hiçbir şey konuşmadılar. Yaz gecesi çok sıcaktı. Katerina'nın vücudundan hafif ve iç bayıltıcı bir rayiha yayılmakta idi.

SEVGİ — İlanı aşk ederken Baltacı ne dedi?

NESİP — Pek öyle ilanı aşk bilmezdi Allahın angutu. Ne diyecek? Sadece, "Canımı yesinler senin, gâvurun kaltağı" dedi.

SEVGİ — Peki ama, çok sokuldunuz bana.

NESİP — (Sesi) Affedersiniz. Vekayii tarihiyenin içine fazla daldım. Ateşlendim.

SEVGİ — Peki, sonra ne oldu?

NESİP — Onu arka tarafa götürdü. (Paravanın arka-

sında kaybolurlar.) Gün ağarırken Katerina çadırı terk etti. (Katerina paravanın öbür ucundan çıkar. Üstü başı kopmuş, girerkenki bilezik, yüzük ve gerdanlıklarının hiçbiri yok, bali barap ve yorgundur.)

BALTACI — (Bıyıklarını elinin tersi ile silerek ve elinde bir kutu içinde mücevherler) Güle güle, söyle Peter Aleksiyeviç'e fütür getirmesin sözüm sözdür. İlle velakin faytonlara muntazırım. Gece gelsinler.

ŞAFİROF — (Çadırın önü) Nasıl, oldu mu?

KATERİNA — (Dalgın ve memnundur.) Bir şey mi dediniz?

ŞAFİROF — Muvaffak olabildiniz mi?

KATERİNA — (Gözleri hep uzaklarda dalgın) Ha, evet. Ne muvaffakıyet...

ŞAFİROF — Çar.. Çar hazretlerini ve ordusunu halas edebildiniz mi?

KATERİNA — (Hep dalgın) Ha.. Sahi.. Çar ya.. (Hattırlanmış gibi) Evet, Çar vardı sahi, kurtuldu.

ŞAFİROF — Çok yorgun görünüyorsunuz. Kolay olmadı herhalde?

KATERİNA — Başka çaresi yoktu. Her şeye rağmen memnunum.

ŞAFİROF — Çar şimdi sevinçten deli olacaktır.

KATERİNA — Her vesile ile deli olur zaten. Üç gündür teessürden deli olmuştu. Bu mukabil şok onu şifayab edebilir. (Şafirof'un esnemesi üzerine) Sizi çok beklettim.

ŞAFİROF — Vatan uğrunda daha beklemeye hazırdım.

(Dışarda gürültüler, Ağustos böcekleri duyulur.)

KATERİNA — Faytonları yarın gece gönderin. Bekliyor.

ŞAFİROF — Olur.

SEVGİ — Ne faytonu bunlar?

NESİP — Yeniçeri Ahmet bin Mahmut'un hatratında bahsettiği bütün Rus ordugâhından mücevherlerini ve paralarını Baltacı'ya getirecek faytonlar.

SEVGİ — Peki geldi mi onlar?

NESİP — Ertesi gece. *(Giray, Ponyatovski ve Yusuf çadırda otururlar. Uzakta balayka sesi ve hora saybaları.)*

YUSUF — Ateş kesilip ekmekle su da verilince payan yok sevinçlerine. *(Araba sesi.)*

GİRAY — Doğru imiş. *(Kılıcına sarılır.)* Bre imansız deyyus, bırakın şunun canını cehenne-me iysal eyleyim. *(Öbürküler mani ohurlar, ya-tıştırırlar.)* Ben artık buralarda duramam. Tez gidip bu rezaleti hünkâra arz edeyim. Bunca zahmetle kazandığımız zaferi bu imansız deyyus beş on akçe ve bir zaniye uğruna heba eyledi.

NESİP — Ponyatovski'nin uçurduğu haber üzerine İs-veç Kralı Akbıyık, namı diğer Demirbaş Şarl o sa-bah erkenden Osmanlı ordugâhına bitiverdi. Esa-sen asabiyülmizaç olan Şarl kendinde değildi. *(Bir horultu sesi)* Baltacı geceleri müzakerelerden sonra leş gibi yorgun uyuyordu.

PONYATOVSKİ — *(Uyuklayan Baltacı'ya eğilerek)* Ekselans...

OSMAN — *(Onu dürtüp uyandırarak)* Devletlim..

BALTACI — *(Bir aşk rüyası görmektedir.)* Canını ye-sinler senin.

EKMEL — *(Sivil elbiselerle bu tarihi insanların arası-na girer.)*

SEVGİ — A eniştem. *(Ekmel ona sus işareti yapar edepli ve sessiz bir köşeye büzülür hadisenin de-vamını seyreder.)*

OSMAN — Devletlim. Müttefikimiz İsveç Kralı Demirbaş Şarl hazretleri sizi görmek ister-ler.

BALTACI — Ben çağırmadım.

OSMAN — Kendisi gelmiş.

BALTACI — Bugün gitsin yarın gelsin.

PONYATOVSKİ — *(Karl'a)* Kendini Babıâlideki makamında sandı.

OSMAN — Sizinle derhal görüşmek istiyor.

KARL — *(İlerleyerek)* Kont Ponyatovski büyük bir fırsatı heba eylediğinizi söyledi.

BALTACI — Bilakis. Çok güzel kullandım.

KARL — Bütün rus ordusu elinizde iken neden bıraktınız?

BALTACI — El affü zekâtil zafer.

PONYATOVSKİ — *(Anlamadan bakıman Karl'a)* Af zaferin zekâtıdır, diyor.

BALTACI — *(Onu sarhoş jestleriyle okşayarak)* Afe-rin, bak anlamış.

KARL — Ağır şartları teklif etmek mümkün iken neden böyle yapmadınız? Hususiyle Çarı esir edip İstanbul'a götürmek elinizde iken?

BALTACI — Olamazdı.

KARL — Neden?

BALTACI — Ben onu esir edersem, memleketimi kim idare eder?

KARL — Bu adam sarhoş. *(Onu sarsarlar. Osman Katerina'nın paravanın üstünde unuttuğu bir kombinezonu fark eder, hemen 12. Karl görme-den kaldırır, saklar.)* Zararın neresinden dö-nülse kârdır. Bana bir tabur yeniçeri askeri verilsin. Arkalarından yetişir, Petro'yu bir-kaç saatte esir ederim.

BALTACI — O dahi mümkün değildir.

PONYATOVSKİ — Neden?

BALTACI — Şeriata nazaran İslam askerine bir Hıristiyan kumanda edemez.

YUSUF — Sanki her işinizi şeriat üzre yaparsız.

KARL — *(Ponyatovski'ye)* Ne olacak?

OSMAN — Av avlandı, tav tavlandı.

KARL — Ne diyor?

PÖNYATOVSKI — Müsalaha aktolundu. Artık çok geç diyor.

KARL — Bu adamın laftan ve mantıktan nasibi yok. Derhal hünkâra bir nota yazacağım.

EKMEL — (*El çırpır, ışık onun üstüne gelmiştir.*) Bravo! Üstat, kitabını baştan sona naklediyor.

NESİP — (*Anlatış coşkuluğundan yeni uyanmış*) Siz kimsiniz? Nerdën geldiniz?

SEVGİ — Eniştem demiştim ya demin.

NESİP — (*Ekmel'in ellerini kolonyaya ile ovuşturarak onlara da vermesi üzerine*) Hay Allah müstehakını versin. Şimdi tanıdım, Ekmel Beymiş. Demek dinlediniz?

EKMEL — Yalnız son kısmına yetişebildim. Ama başını da biliyorum. Kitabınızdaki.

NESİP — Evet, aşağı yukarı aynı anlattım.

EKMEL — İyi hoş ama.. Bu versionun cici kızımızın aklını karıştırmasından korkarım.

NESİP — Ne gibi?

EKMEL — Öyle ya. Bir agregasyon imtihanı yapıyor.

SEVGİ — Doktora, enişteciğim.

EKMEL — Pardon, doktora yapıyor. Yani akademik bir etüd. San parti pris bir perspektiften hareket etmesi daha doğru olmaz mı?

NESİP — Parti prit nedir?

SEVGİ — Önyargı. Şey, yani peşin hüküm.

NESİP — Baltacı ile Katerina hakkındaki hükmü tarihi bu değil midir?

EKMEL — Affınızı dilerim. Fakat değildir. (*Ekmel konuşma tonu ve hareketleriyle biraz effemince bir baricivceci tipten canlandırır.*)

NESİP — Latife ediyorsunuz.

EKMEL — Katiiyen. Paris sefaretinde iken bu mevzu ile hayli alakadar olmuştum. Boş zamanlarımda Bibliothéque National'e giderek ecnebi müverrihlerin eserlerini karıştırdım. Hatta küçük bir etüd bile karaladım.

NESİP — Müverrihini ecnebiye bu hakikati tarihiyeyi tahrif ederler.

EKMEL — Onları sadece etüdier ettim. Kendi interretationum var.

NESİP — Korkarım Baltacı'nın ağız süt kokan bir masum olduğunu iddia edeceksiniz.

EKMEL — Yooo, o kadar da değil.

NESİP — Ya ne?..

EKMEL — Baltacı sadece müdebbir bir vezirdi. Situdionlardan en büyük avantajlar çıkarmasını bilen tam manasıyla konsekan bir devlet adamı. Bu itibarla sizin tefsirinizi tek taraflı ve tâbiri mazur görün, biraz vülger buluyorum. Bir kere Prut müsalahasından önceki günlerde manzara hiç de sizin anlattığınız gibi değildir.

NESİP — Ya nasıldı?

EKMEL — (*Kitaplara gider, bir kitap alır, sayfalarını karıştırır.*) Bir dakika. (*Bulmuştur.*) Bakın.

PROJEKSİYON : OSMANLI ORDUGÂHINDA UĞULDAYAN VAVEYLALARDAN DOLAYI BALTACI BU TEKLİFİ MEMNUNİYETLE KABUL ETTİ. ÇÜNKÜ HÂRPTEN HAYLİ KIRILMIŞ YILMIŞ OLAN YENİÇERİLER DÜŞMAN ŞİPERLERİNE TITREYEREK BAKIYORLARDI.

KANTEMİR OSMANLI TARİHİ
CİLT III, SAYFA 59:

NESİP — Bırakın şu Kantemir mel'ununu. Buğdan Voyvodası iken Ruslara iltica eden bu soysuza itimat caiz olur mu?

EKMEL — Prut garantili bir zafer değil, sonu meşkûk, riskli bir avantürdü. Bataklık harbinin kuşatılan kadar kuşatılmı da mahvedebileceğini neden kabul etmiyorsunuz? İki taraf da bitkin ve yorgundu. Baltacı bunu Valde Gülnuş Sultana yazdığı mektupla açıkça belirtir.

(Çadır beliririr. Bu versiyonda Baltacı Ekme'l'dir. Bütün gördüğümüz bali, tavrı, tikleri ile. Yalnız pipo yerine çubuk içer. Kolonya yerine gülsuyu serper.)

YUSUF — Yaya askerimiz sıkılır. Havanın gayet ıssı olup, dört yüz yedi pare top gelüp bu kadar cephane alatu gelüp yetişmez. Mandalar ısıcağa dayanmaz. Kâfiri bîdin ne kadar ateşbazlığı varsa sarf etmektedir. Bunca toplara bizde mukavemete kudret yoktur.

GİRAY — Ne olursa olsun, hücum gerek.

OSMAN — Düşman sandığımızdan da kavi. Her yandan kuşatıldığını gerçi biliyor, velakin esir düşmektense can havli ile son katre kanna kadar dövüşeceği zahirdir. Bu takdirde saflarımızda sökülme mukadder görünüyor.

YUSUF — Dünkü gün asakiri İslamın taburu menhuse açıktan yürüyüş eylediklerinde ıptida yürüyüşlerinde dokuz serdengeçti ağaları şehit olup, bilahareki yürüyüşlerindeki yedi adet çorbacı şehit düştüler. Her bir serdengeçti ağasının bayrağı altında beşer altışar yüz neferat olup, bütün sögündüler. Her bir serdengeçti ağası birer kaleye bedeldi.

EKMEL — (Sesi) İşte Rusların müsâlaha teklifi böyle bir anda geldi.

BALTACI — (Ellerini ovuşturarak) Hak taala ve tebarüküllah hamd sena olsun. Çaresizlik içinde bize bir tariki neşat ihsan eyledi. (Kal-kar, çadırdakilere gülsuyu dağıtır, kendi de sürer.) İmdi bu acimizi kat'a belli etmeyüp, düşmanı gerçekten kahra muktedirmiş gibi davranıp üstten almak muktezayı siyaset olur.

SEVGİ — Yani bir nevi blöf.

EKMEL — (Sesi) Aynen. Science politiquesde hocam müteveffa Gaston BOUILLON politikayı pokere benzetirdi.

GİRAY — Halbuki harbe devam etsek..

BALTACI — Düşman bu kadar tezlil olunduktan ve metalibimizi is'afa müheyya olduğunu bildirdikten sonra harbte devam etmeye lüzum yoktur. Bununla maslahat evladır.

GİRAY — Bari Çarı esir etsek.

BALTACI — Beli, hoş söylersin.. Ne var ki onu esir etsek dahi, bermuktezayı şıarı Osmanian, bade zaman itlak olunacağı şüphesizdir. İmdi hissiyata esir olmayıp vaziyetin önümüze çıkardığı avantajlardan.

SEVGİ — Nasıl?

NESİP — Böyle mi demiş?

SEVGİ — Avantaj kelimesi..

EKMEL — Belki kullanmamıştır. Ben anlatırken dalgınlıkla... Evet, fanatik bir asker olan Devlet Giray Han, durmadan düşmanı yok etmek için harbe devamı telkin ediyordu. Fakat Baltacı realist, serinkanlı, makyavelyen bir politikacı, Ali Paşalar Fuat paşalar gibi müdebbir bir vezir idi.

NESİP — Fransızca da bilirdi.

EKMEL — Belki o da mümkündü.

NESİP — (Alayla) Hatta Science Politiquesde müteveffa hocanız Mösyö Dupont'dan..

EKMEL — (Düzeltilerek) Bouillon.

NESİP — Her neyse, işte ondan da takrir görmüştü.

EKMEL — Latifeyi bırakın.

SEVGİ — Evet, dinleyelim.

NESİP — Asıl siz latifeyi bırakın. Haremi humayuna odun taşımakla koca devleti âliyenin sadaret makamına geçmek arasında bir fark olsa gerekir.

EKMEL — Evet ama, Baltacı rafine bir diplomattı.

NESİP — Rafine olmuş da ne olmuş? Haremi humayuna odun taşıdığı sıralarda her gece şabahlara dek baltacılar ocağının loş odalarında kandil ışığında selatini sâlise devirlerini okur, Sokulluların, Köprülülerin dirayetine hayran olur, kültürünü genişletirdi.

EKMEL — *(Taaccup ve alayla)* Bu da bir görüş.

SEVGİ — Hiç değilse sizinkinden daha güzel.

NESİP — Emin olun masal diye dinliyorum.

EKMEL — Masalı gerçek diye anlattığınıza göre, şimdi gerçeği masal gibi dinlemenize şaşılmaz.

NESİP — Bu da mı müteveffa hocanız Dupont'un vecizesi?

EKMEL — *(Düzeltilir.)* Bouillon diyeceksiniz ama, hayır bu bendenizin. *(Devamla)* Bir muahede imkânını iskandil etmek, zemini hazırlamak üzere ordugâha gelen Şafirof gittikten sonra Kont Ponyatovski, Baltacı'nın böyle bir müsalahaya yanaşmaması fikrini savunuyordu.

NESİP — Ayağınızı öpeyim. Bırakın şu küş dilini.

SEVGİ — Müdafaa ediyordu.

EKMEL — *(Şaşırmıştır.)* Neyi müdafaa ediyordu?

SEVGİ — Mislihaya yanaşmamasını.

EKMEL — Kim?

SEVGİ — Ponyatovski. Siz demin söylememiş miydiniz?

EKMEL — Ha, evet, tabii...

BALTACI — *(Ponyatovski'ye)* Politika hissiyatla idare olunmaz.

PONYATOVSKİ — Nasıl?

BALTACI — *(Bir sır söyler gibi)* Yeniçeriler dün yatsı vakti harpten yüz çevirdiler. Bereket gece olduğundan farkına varılmadı. Ahmedî Salis Edirne vak'asından sonra hayli evham getirerek bir oyun oynamasınlar deyü Yeniçerileri dağıtmış, sayılarını 8000'e indirmişti. Bu başıbozuklar alelacele bu sefer için toplandı. Bakınız emir beklemeden başlarına buyruk yürüyüş yapıp kırılmışlar. Ayıptır söylemesi, ama orduma güveniyorum. Ordu, eski ordu değil. Özengisini tamir eden askeri, orduya esnaf girmiş diye asker safhalarından atan hünkârlar nerde, ordu deyü

bize bu kopuk alayını sunanlar nerde? Düşman birkaç gün daha direnirse bunların isyan bile çıkarması melhuzdur.

PONYATOVSKİ — Bunu bilmiyordum.

BALTACI — Onlardan ne koparırsak koparmak gerek. Ayrıca Habsburg Hanedanı Prinz Öjeni yine bizlere musallat etmek için pusuda intizar eder. Hedefleri Balkanların köprüsü, Osmanlı İmparatorluğu'nun kalbgâhı olan Belgrad'dır. Böyle bir tehlike varit iken, ordumuzu Prut'ta kırdırmak havsalanın haricinde bir ihtiyatsızlık olur.

PONYATOVSKİ — Aleyhinize zuhur etmesine rağmen dehanızın, ileriye görüşünüzün hayranıyım.

BALTACI — Bir politikacı hazımkâr ve kanaatkâr olmak gerek. Bakınız ekselans Rusyalı, Azak Kalesini veriyor. Harp bilhassa bu kale için göze alınmıştır. Saniyen Rusya sizin, yani Lehistan'ın işlerine karışmamayı vaat ediyor. Salisen İsveç kralı muhterem müttfikimiz Demirbaş Şarl'ın vatanına dönmesine rıza gösteriyor. Daha ne?

SEVGİ — Çok makul. Yerden göğe kadar hakkı var adamın.

NESİP — Peki, ya rüşvet meselesi?

EKMEL — *(Kesin)* Aslı yoktur.

NESİP — Ya gece gelen altın dolu altı fayton? Yeniçeri Ahmet bin Mahmut'un hatratında bahsettiği? Onlar da mı yalan?

EKMEL — Onlar doğru.

NESİP — O halde?

EKMEL — Yalnız sayıları altı değil, sadece üç idi.

NESİP — Turalım öyle olsun.

SEVGİ — İçlerinde ne vardı?

EKMEL — *(Bir kitap karıştırır.)* Altın ve mücevher.

NESİP — Yani bal gibi rüşvet.

EKMEL — Kuzum siz Hurmuzikiyi okumamışsınız galiba?

NESİP — Okumaz olur muyum?

EKMEL — (Bir kitap indirir, karıştırır.) Buyurun: Büyük vezir Babıâlinin bu harp için sarfettiği büyük masrafların tediye edilmesini talep etti ve Ruslar tarafından Buğdan ve Eflak beylerinden yapılan ziyan ve zararın karşılığı olarak da külliyetli para istedi.

NESİP — Peki, ya mücevherlere ne buyrulacak? Onlar da mı tazminatı harbiye?

EKMEL — Onlar sadece fidyeye. Unutmayınız ki o tarihte sulh isteyen mağlup tarafın galip tarafa böyle hediyeler vermesi umumi ve aleni bir âdetti. Bir teamül. Une simple convention de protocole.

SEVGİ — (Nesip'e) Buna ne diyeceksiniz?

NESİP — Peki, öyleydi de, neden çıktı bu rivayetler?

EKMEL — İftira. Düpedüz iftira. Onu çekemeyenlerin.

NESİP — Peki, Baltacı sizce bunları hazineyi hassaya teslim etti mi?

EKMEL — Bir kısmını.

SEVGİ — Öbür kısmı.

EKMEL — Onları kâhya Osman'la mektupçu Ömer, bu iki aynagöz yakını çalmışlardı. Dönüş yolunda.

SEVGİ — Osman mı?

EKMEL — Evet. (Nesip'e) Kâhya Osman hikâyenizde iki kelime ya söyledi, ya söylemedi.

NESİP — Olabilir.

EKMEL — Sade siz değil, vakanüvisler ve tarihçiler de bu adam üzerinde yeteri kadar durmamışlardır. Bu zat hep gölgede kalmıştır. (Gider, karanlığın içinden Osman'ı ışığa çıkartır.) Osman, tarihimizde pek çok örnekleri bulunan bir perde arkası siması idi. Fevkalade ambitieux (Osman'da mimik), sinsî (Osman'da mimik), maksadına erişmek için her vasıtayı mubah gören, kurnaz (Os-

man'da mimik), allak, girgin ve arsız (Osman'da hep bu hisleri belirten mimikler) bir tipti. Veziriazamlıkta gözü olduğu ise muhakkaktı. (Osman'da mimik) Para kokusunu alınca dönüş yolunda bunları, mektupçu Ömer'le aşırıldı.

SEVGİ — Doğrusu da bu olmalı. Koskoca bir imparatorluğun başına geçmiş bir insanın bir iki bin ruble için.. Devletin menfaatlerini feda edeceği mantık dışı geliyor bana.

NESİP — Az para mı? Dolara vursan ne kadar döviz tutacağını bir düşündün mü?

EKMEL — O tarihte döviz sıkıntısı yoktu ki beyim.

NESİP — Söz misali yani. Hünkâr hancı, Sadrazam yolcu. Kaç gün ikbalde kalacağı meşhûk. Fırsat bu fırsat deyip...

SEVGİ — Zannetmem. O sizin söylediğiniz daha yakın tarihin modası.

NESİP — Kim demiş? Bu teamül bizde sanıldığından çok eskidir. Devletin malı deniz, yemeyen domuz. Kaldı ki bu milletin parası da değildi, yediği Moskofundu.

SEVGİ — Peki, rüşvet almadığına göre, azline sebep ne oldu?

EKMEL — Giray Hanla XII. Şarl'ın Ahmedî Salise Baltacı'yı şikâyet eden mektupları. XII. Şarl hakkında bir kitap yazan Voltaire ve Osmanlı Tarihi adlı eserinde Migoret Rus hediyelerinin Baltacı'yı kandırarak kıymette olmadığını tayit ederler.

NESİP — Peki ya Katerina? O da mı Baltacı'yı kandırarak kıymette değildi?

SEVGİ — Evet?

EKMEL — Katerina gelmemiştî ki çadıra.

NESİP — Hoppala!

SEVGİ — Aşkolsun, oldu mu bu?

NESİP — (Alaycı) Bu kadar emin misiniz?

EKMEL — Ben vesikalara inanırım. Harekâtı takip etmiş olan De Lamotray ve keza Kantemir, keza Le-

histan kralına mufassal bir mektup yazmış olan Ponyatovski yalnız erkek murahhasların geldiğini söylüyorlar.

NESİP — Fakat yine aynı Kantemir Rus taburunda Katerina'nın Baltacı'ya gidip yalvarmak çaresini Çara bizzat teklif ettiğini de teyyit etmez mi?

EKMEL — O da doğru. Hatta fidyeyi bizzat götürmek istediği de doğrudur.

NESİP — Ee?

EKMEL — Fakat Petro bırakmadı.

NESİP — Sebep?

EKMEL — Kıskançlık.

NESİP — *(Petro'ya çok kızmıştır.)* Ne demek efendim?

EKMEL — *(Katerina'nın gidemeyişinden için için memnun, sanki bırakmayan kendisi imiş gibi)* Öyle işte.

NESİP — Kıskançlıkmuş. Gülerim. O mezhebi geniş kerata, bir kere o tarihte Katerina henüz onun tahtı nikâhında bile değildi. Marta Rabe adı altında müstefrişesi bulunuyordu.

EKMEL — *(İnatla)* Ona rağmen yine de çok kıskanıyordu. Hatta o derece kıskançtı ki, Katerina uykuda sevgilim diye sayıkladığı zaman kadını dürtüp uyandırır, "Kime sevgilim diyorsun?" diye istintak ederdi.

NESİP — Her gece bir başka sevgilisini sayıkladığına göre, kadına uyku haramdı desene.

SEVGİ — Bilmem neden birden teyzemi hatırladım.

EKMEL — Bir şey mi dedin?

SEVGİ — Şey... Öyle kıskanç erkekler varmış dedim.

EKMEL — Katerina'nın gitmek üzere hazırlandığını görünce yalvarmaya başladı.

(Rus üslubunda bir çadırda Katerina ile Petro canlanırlar.)

PETRO — Hazırlanmışsın da.

KATERİNA — Benim gitmem daha uygun olacak haşmetneap.

PETRO — Şafirof belki onu ikna eder.

KATERİNA — Hiç sanmıyorum. Baltacı'nın Taleyran gibi, Makiavel gibi siyasi deha olduğu söyleniyor.

NESİP — Amma atıyor.

KATERİNA — Türklerin kalbi ancak kadının önünde yumuşar.

PETRO — İle gitmek istiyorsun.

KATERİNA — İstedğimden değil, başka çaresi yok.

PETRO — Bunu tehlikeli bulmuyor musun?

KATERİNA — *(Karşı çadırlara arzu ile bakarak)* Vatanımız için her tehlikeyi göğüslemek zorundayız.

PETRO — *(Başına geleceği sezmiş gibi)* Hayır, hayır. Seni bırakmıyorum. Gidemezsin Marta.

KATERİNA — Sizi ve Rusya'yı kurtarmam lazım.

PETRO — *(Petro razı olmuş gibidir, ama Katerina'ya tetikikten geri kalmaz.)* Pek hüznümlü görünmüyorsunuz.

KATERİNA — *(Arzularının dışarı vurduğundan bu ibtihatlılığı maskeleyerek)* Sadece hüznümü sahte bir tebessümle gizlemeye çalışıyorum.

PETRO — *(Birden sevinçle)* Lüzum kalmadı. Bakın Şafirof, elinde muahede ile beşuş dönüyor.

KATERİNA — *(Bakar)* Yazık!

NESİP — Bunun aslı olamaz. Yok Petro kıskanmışmış. Malumunuz veçhile Katerina, namı diğer Marta Rabe Litvanya ve İsveç kaynaklarında sicilli bir fahişe olarak görünüyor.

EKMEL — Rica ederim. Aramızda bir hanım var.

NESİP — *(Coşmuştur.)* İlim ayıp tanımaz. Değil mi doktora yapıyor, bunlara alışmalı.

SEVGİ — Doğru.

NESİP — Bilahare bir İsveçli zabitle evlendi. Adam Rus harbinde ölünce Marta Rusların eline esir düştü. İptida General Bavera'nın, sonra da Şeremeteyef'in ve Mançikof'un müstefrişesi oldu. O devirde Saint Petersburg'daki bilcümle yüksek rüt-

beli zabitanın altına yatak çarşafı gibi serilen be-
nam bir zaniye olup çıktı. Yattı, kalktı ta ki Men-
çikofun bir sefahat âleminde Çar Peter Aleksiye-
viç, namı diğer Deli Petro'nun kalbini teshir edin-
meye kadar.

EKMEL — Tarihin en hoşlandığınız kısmı buraları gali-
ba.

NESİP — *(Duymamıştır.)* Kiskançlıkmuş! Güleyim ba-
ri. Günahı boynuna. Prut seferi esnasında bile
Petro'dan maada bütün kumandanların da gönlü-
nü hoş ederdi. Böyle bir orta malını mı kıskanıp
esirgeyecek?

EKMEL — Evet.

NESİP — Tuhaf, çok tuhaf! Kendi milleti ve dindaşları
arasında şapur şapur da, başka dinden olunca
duhteri pakize mi kesilivermiş? Ah canım, ah ca-
nım..

EKMEL — Unutmayın ki namusun iffetin de dini, milli-
yeti vardır.

NESİP — Hem Baltacı'nın damarlarında da gâvur kanı
olmadığı ne malum? Zira bunu ima eden tarihçi-
ler de çıkmamış değildir.

SEVGİ — Aşkolsun yani. Dediğinizi yapın diye ada-
mın dinini, mezhebini bile değiştireceksiniz han-
diyse.

EKMEL — Yeniçeri olan devşirme içi diyebilirsiniz.
Ama enderundandı. Sonra Kastamonu'nun Os-
mancık kazasından.

NESİP — Ben çıkı cakı bilmem.. Babası kimdi?

EKMEL — Babası, babası?.. Babasını bilmiyorum.

NESİP — *(Kalkar.)* Gördünüz mü? Mezhebi gaynsahih
insandan her şey beklenir. İmdi Katerina ortada.
Bu cevvaliyet ve cömertlikte bir kadın.

EKMEL — İstirham ederim. Aramızda bir genç kız var.

NESİP — İlim bu beyefendi. İlim aşkına konuşuyoruz
biz burada. Kesme hızımı.

SEVGİ — Bırakın konuşsun, keyfini bozmayın.

NESİP — *(Devamla)* Kadın, Türklerin methini de duy-

muş. Şimdi fırsat bu fırsat demez mi? Bağlasalar
bile Baltacı'nın çadırına koşmaz mı? Ahü vahları
ile nüvazişleri ile düşmanımı yumuşatmaya savaş-
maz mı?

EKMEL — İlle açık saçık, pornografik bir roman yaz-
mak merakındasınız. Fakat özür dilerim vak'a
kat'iyen böyle olmamıştır. Ne yapalım, talihinize
küsün. Hem öyle olsa bile Baltacı ona yüz ver-
mezdi.

NESİP — Kim demiş?

EKMEL — Ben diyorum, tarih diyor.

NESİP — Efendi, ne keçi inadı varmış be.. Ben benî
âdemin tab'mı..

SEVGİ — ... sahi kendiniz gibi bilirsiniz.

NESİP — Hayır, avcumun içi gibi bilirim. Devam edin.

EKMEL — Siz insana sözünü şaşırtıyorsunuz. Hem di-
yelim ki kıskanmadı, geldi.

NESİP — *(İstapla dinlemeye hazırlanır.)* Ha, söyle..

EKMEL — Baltacı yine de ona dokuymazdı.

NESİP — Sebep?

EKMEL — Centilmenlik, şövalyelik..

NESİP — Kadın çadıra ne ümitlerle gelmiş. Eli boş
döndürecek öyle mi?

EKMEL — Evet. Çünkü başka türlü sü centilmenliğe
yaraşmaz.

NESİP — O dediğinize yaraşır mı bilmem ama, herhal-
de iki şeye hiç yaraşmaz. Erkekliğin ve Osmanlılı-
ğın şarına.

EKMEL — Bütün psikolojik ve sosyal şartları tetkik
edip de mi bu hükme varıyorsunuz?

NESİP — Sade fizyoloji bilgisi yetmez mi? Bir tek ihti-
mal vardır. Anlıyor musunuz, bir tek. Muayyen
bir insanı alalım. Onu muayyen bir zaman ve me-
kân içinde muayyen şartlarla karşılaştıralım. İriya-
n sıhhatli, çam yarması gibi bir ayı bu vaziyette
ne yapar?

SEVGİ — Ne yapar?

NESİP — Saldırır.

EKMEL — Pardon.. Bir kere Baltacı iriyarı bir çam yar-
ması değildi.

NESİP — Ya nasıldı?

EKMEL — Ufak tefek, biraz tombalak, sık hastalanan...

ŞEVGİ — Yani sizin gibi.

EKMEL — Aşağı yukarı.

NESİP — Naima böyle diyor.

EKMEL — Bana ne Naima'dan? Naima'ya itimadım
yoktur.

NESİP — Acaip!

EKMEL — Naima zamanının büyüklerine yaranmayı
seven bir vakanüvisdi. Onu yeteri kadar objektif
bulmam. Partiprit ile yazar.

NESİP — Bakındı hele..

EKMEL — (*Sevgi'nin işaret etmesini anlamayarak ga-
fina devam eder.*) Amcazade Hasan Paşaya ya-
randı. Kalaylıkoz Ahmet Paşaya yarandı. Daha
sonra Damad Ali Paşa, Nevşehirli İbrahim Paşa
zamanında hep dört ayak üstüne düştü. Tarihiçi
olduğu halde ricali devlete zayıciler düzerdi.

NESİP — Ne olmuş yani?

EKMEL — Ama Baltacı Mehmet Paşaya sökmedi. Anla-
dı onun tıynetini, işinden azletti.

NESİP — İşinden azlettiği doğrudur.

EKMEL — Ondan ötürü Baltacı'ya karşı kuyruk acısı
vardır. Prut seferini kasten istediği gibi yorumla-
dı.

ŞEVGİ — (*Dayanamayarak*) Enişteciğim Naima Be-
yefendinin cediti oluyor.

EKMEL — Özür dilerim, bilmiyordum. Ama fikrimi
söyledim.

NESİP — Boşuna nefes tüketirsiniz beyim efendim.
Petro son çareyi halâsi Katerina'da bulmuştu. Bu
hakikat cümlece malum olduğu halde bilhassa
bazı Moskof müverrihini bunu bilahare haysiyet-
lerine yediremediklerinden, hele daha sonra Çari-
çe de olunca Katerina'nın bir Müslüman ile müa-
şakasından arlandılar. İnkâr cihetine saptılar.

EKMEL — Tuhaf bir hüküm. Size çadıra da gelse, böy-
le bir şey olmazdı diyorum. Centilmenlik dışı se-
bepler de var.

ŞEVGİ — Neden. Baltacı'nın tipi mi değildi?

EKMEL — Hem tipi değildi. (*Kolonyâ koklar ve sürü-
nür.*) Hem de Baltacı ince eller, sık dokur, temiz-
liğe düşkün bir insandı.

NESİP — Kim demiş?

EKMEL — Ben diyorum, tarih diyor. 18. asrın başında
Osmanlı kadınları dünyanın en temiz kadınları
idi. Hepsi misk-ü amber ve temiz tülbent kokardı.
Şimdi bunların yanında bir de Katerina'yı düşün.

NESİP — Ne olmuş Katerina?

EKMEL — Katerina'da nezafet, taharet hak getire.

NESİP — Tuhaf söylersiniz. Gözü kızmış herifin dağ
başında, taharet mi arayacak sana?

EKMEL — İmkânı yok.

NESİP — Beni dinle bak Ekmel Beyefendi. Bir ayı dü-
şün ki, aylar ve aylarca aç susuz, dağlarda dolaş-
mış. İştiiyor musun, aylar ve aylarca?

EKMEL — Evet.

NESİP — İşte bu ayının önüne birdenbire bir kuzu kı-
zartması ile buzlu bir pınar çıkıyor. Ne yapar ha,
söyle ne yapar?

ŞEVGİ — Sizin mantuğınza saldırır.

NESİP — Tabii, değil mi ya?

EKMEL — Pardon..

NESİP — Pardonsuz mardonsuz saldırır.

EKMEL — (*Tikstnti ile*) Yemez.. Geriye iter.

ŞEVGİ — (*Çok bayret eden Nesip'e*) Eniştemin ülseri
vardır.

NESİP — Ben o manaya söylemedim ki. Teşbih hani..

ŞEVGİ — Olsun. Her manaya çekebilirsiniz.

NESİP — Belli. (*Ekmel'e*) Ömrünüzde hiç aç kalmadı-
ğınız belli.

ŞEVGİ — Ne yaptınız? (*Ekmel birden büzünü bir bal
almıştır.*)

NESİP — (*Yavaş*) Ne oldu?

SEVGİ — *(Yavaş)* Pot kırdınız müthiş! Teyzemle bu yüzden ayrılmışlardı.

NESİP — Ödeşlik öyleyse. Affedersin hanım kızım. Tarih münakaşasına girişirken sizin ailenizin tarihine de vukufu peyda etmek gerektiğini bilmiyordum. *(Kütüphaneyi birden bir Boogie Boogie melodisi kaplar. İçeri Oktay, Kathrin ve Fransız albay girmişlerdir. Kathrin el radyosunu susturur.)*

OKTAY — And Now this is the bibliotheque of the searay. *(Turistler çinilere bakarlar.)*

FR. ALBAY — *(Gidip çinileri okşar.)* Mais c'est superbe.

KATHRİN — *(İki erkeğin arasında ve notlarla kitapların arasında Sevgi'yi fark etmiştir. Ona koşar.)* Sevgi. Did you get it out.

OKTAY — Bulabildiniz mi diyor.

SEVGİ — Maalesef.

OKTAY — Yoksa buldunuz da, bizden mi saklıyorsunuz?

KATHRİN — *(Gözü duvarda bir noktada)* O, here it is. I have seen it before.

EKMEL — Önce görmüştüm diyor. Neyi acaba?

SEVGİ — Herhalde dünyaya ilk gelişinde.

FR. ALBAY — Elle se croit de temps en temps, quéle est Katherine de Russie.

EKMEL — Qu est ce que vous dites?

KATHRİN — His achs. His achs. *(Duvarı gösterir.)* I have seen it before.

EKMEL — Balta diyor.

NESİP — Kimin?

OKTAY — Baltacı'nın. *(Kathrin bir çuğlık atıp bayılır.)*

KÜTÜPHANE MÜDÜRÜ — Vay.kontak karı vay! O yangın baltası yahu...

PERDE

İKİNCİ PERDE

Topkapı Sarayı Kütüphanesi. Sevgi yeni gelmiştir. Kitaplarını bırakır, oturur çalışmaya hazırlanır. Kütüphaneci içeri girer.

OKTAY — *(Kapıdan bakar.)* Kolay gelsin.

SEVGİ — O, siz misiniz? Hayret bugün turist gezdirmiyorsunuz?

OKTAY — Bugün izin günüm.

SEVGİ — İzin gününüz madem, neden Florya'ya gitmediniz?

OKTAY — *(Yüz bulmuştur.)* Sebebini söyleyemem. Müsaade eder misiniz? *(Oturur.)*

SEVGİ — Hay hay.. Sebebini neden söylemezmişsiniz?

OKTAY — Büyük bir sır, kendime ait. Mamafî belki size söyleyebilirim.

SEVGİ — Ya!..

OKTAY — O da ısrar ederseniz.

SEVGİ — Niye bana?

OKTAY — Çünkü... Çünkü... Sizi *(Sevgi'de ümitli bir bakış)* herkesten ayrı tutuyorum da ondan.

SEVGİ — *(Müftebir)* Teşekkür ederim. Söyleyin öyleyse.

OKTAY — Çok mahrem bir şey.

SEVGİ — Ölümü öpün.

OKTAY — Hiç kimseye açmamıştım şimdiye kadar.

SEVGİ — Olsun.

OKTAY — *(Bir sır tevdî eder gibi)* Bir şey var beni burda çeken..

SEVGİ — Çok tuhaf!

OKTAY — Hep buralarda dolaşmak istiyorum. Belki de Kathrin gibi bende de eski padişahlardan birinin ruhu tecelli ediyordur. Zaman zaman...

SEVGİ — Olabilir.

OKTAY — İzin günümde bile gelirim. Kışın o kadar güzel ve başka olur ki burası. Şu selviler tatlı tatlı uğuldar, sanki konuşur gibi.

SEVGİ — Aslında çok şiirli bir yer.

OKTAY — Şiirli ve sihirli.

SEVGİ — Çok doğru.

OKTAY — *(Birden değişerek)* Ne münasebet.. Burası tarihin en meş'um insan mezbahasıdır.

SEVGİ — *(Afallayarak)* Aaa.. *(Kendini toplar)* Şimdi anladım. Sizi çekişini.. Ailenizde bir kasap olacak.

OKTAY — Mümkün. Şu kapıya bakın. İşte ipşir şu kapının önünde boğduruldu. Deli İbrahim, boynunda inciler, cariyelerin göbeğinden şarabı şu hamamda içerdi. Kubbenin çatlaklarında belki hâlâ deli kahkahalarının yankıları cınlar. Gececeği burada hep baykuş öter bilir misiniz? Nasıl ötmesin? Şu koridorlarda ne dalavereler örüldüğünü tasavvur edebiliyor musunuz? Patrona Nevşehirliyi sakalından tutup şu yolda sürümüştü. Bir yıl sonra onun kafası da şu revan odasında uçuruldu.

SEVGİ — Susun, fena oluyorum. Tarihe düşmanlığıңызdan bilmeli idim bunu. Nasıl da inandım.

OKTAY — Tarihe düşmanlık değil. Sadece rütuşlu şekline isyan? Gerçekten kaçanına.

SEVGİ — İnanırım. Sizde bu düşmanlık, tarihi eserler önünde hiç yakışık almayacak şeyler yapacak kadar kuvvetli.

OKTAY — Ne gibi?

SEVGİ — Dün o Piyer Angeli'ye benzeyen İtalyan kızını öptüğünüzü gözlerimle gördüm. Akağalar kapısı önünde, şurada..

OKTAY — Hem de Harem Ağalar Kapısı önünde? İftira!

SEVGİ — Nasıl iftira?

OKTAY — Âdetim değildir.

SEVGİ — Öpüşmek mi?

OKTAY — Yok canım. Harem Ağalar Kapısı önünde öpüşmek. Kütüphanenin kapısı ne güne duruyor? Sonra Bağdat Köşkünün taraçası da fena değildir. Ama ben hareme giden dehlizi hepsine tercih ederim.

SEVGİ — İtiraf ediyorsunuz işte.

OKTAY — Bana öyle geliyor ki, siz tarihi bir müze ile kutsal bir mabedi birbirine karıştırmaktasınız.

SEVGİ — Her ikisine de saygı gerek.

OKTAY — Öyle olsa dünyanın en tarihi şehri Roma'ya öpüşme narhı konurdu. Halbuki Paris'ten sonra en çok öpüşülen şehir.

SEVGİ — Kesin rica ederim. Sözümü geri aldım. Bunun da bir rehberin vazifelerinden olabileceğini akıl edememiştim.

OKTAY — Etmeliydiniz. Rehberin bir vazifesi de, turiste kendi memleketinde bulunuyormuş hissini vermek, itiyatlarının hiçbirinin eksikliğini duyurmamaktır.

SEVGİ — Siz kendinizi Don Juan mı sanıyorsunuz kuzum?

OKTAY — Görüşe bağlı. Arkadaşlarım bu yandan hayli talihli olduğumu söylerler. Ben o kanaatte değilim.

SEVGİ — Öyle bir haliniz var da.

OKTAY — Hale ne bakıyorsunuz? Sizin de bu gözlüklerle bir tarih profesörü haliniz var.

SEVGİ — Gözlüğüm nedense sizi çok rahatsız ediyor.

OKTAY — Hayır, okumuş kızlara bayılırım. Çoğu da gözlüklü olduğuna göre gözlüğü de severim demektir.

SEVGİ — Okumuş kızlar da size bayıldılar şimdi.

OKTAY — Hepsi değil tabii... Sadece bazı tecrübele-
rim oldu. Birî felsefe talebesi idi.

SEVGİ — Hem de felsefe talebesi imiş.

OKTAY — İnanır mısınız, en kolay taylananlar da on-
lardır. Onlara bu kadar yıl felsefe okumuşsunuz,
/ hâlâ şu mahut ahlak ve mantık sınırlarını aşama-
dınızsa yazıklar olsun dersiniz.

SEVGİ — Onlar ne der?

OKTAY — Ne münasebet, derler. Öyle düşündükleri
halde tersini isbata kalkarlar.

SEVGİ — Ne kolay.

OKTAY — Bir de komşumuzun Güzel Sanatlarda oku-
yan kızı vardı. Bakın onlar da da Bohem, serseri,
sarhoş, anlaşılmamış dahi numaraları çok tutar.
(Devamla) Jeologlarda şansınızı yurt gezilerinde
arayacaksınız. (Güler.)

SEVGİ — Peki, tarihçilerde hiç şans denemediniz mi?

OKTAY — Denemedim. Onlar için kütüphane kurdu
olmayı göze almalı. Benim gibi açık havayı, yıl-
dızları seven insanın yapacağı iş değil.

SEVGİ — Doğru.

OKTAY — Siz niye yıldızları sevmiyorsunuz?

SEVGİ — Kim demiş sevmediğimi?

OKTAY — (Masaya gider.) Neyse şurası hazin bir ger-
çektir ki, Sevgi Hanımefendi, zamanımızın kızları
tavlanmak için vesile bekler, yoksa bile bunları
kendileri yaratırlar. İktisadi düzen, toplum yapısı,
yetişme tarzı vesaire vesaire. (Profesör taklidi ya-
parak) Bilmem izah edebiliyor muyum?

SEVGİ — Siz nefes alır gibi şaka ediyorsunuz.

OKTAY — Tarih gibi yalan söylüyorsunuz da diyebi-
lirsiniz. Bunu da siz hoşlanırsınız diye yapıyo-
rum.

SEVGİ — Ben hoşlanırım diye mi?

OKTAY — Evet, siz yalandan hoşlanıyorsunuz.

SEVGİ — Bunu da nerden çıkardınız?

OKTAY — Nesip beyle eniştenizin size anlattıklarına
inanışınızdan.

SEVGİ — Ben o iki görüşün de doğru taraflarını alıp
bir sentez yapacağımı söyledim.

OKTAY — Adam yerine koyup dün akşam bana bun-
ları anlattığınıza çok teşekkür ederim. Ama size
acıyorum. Böyle bir tezle doktora veremezsiniz.

SEVGİ — Niçin?

OKTAY — Emin olun ki bu sefer çok ciddi konuşuyo-
rum. Sizi çok seven, sadece iyiliğinizi, muvaffaki-
yetinizi isteyen, sizi uyarmaya çalışan bir dost
olarak.

SEVGİ — Yanlış bunların neresinde?

OKTAY — Bir yerinde değil ki. Kaynağında, başında,
ortasında, sonunda, her yerinde.

SEVGİ — Peki siz yanlış olduğunu nerden biliyorusu-
nuz?

OKTAY — Tarihi sevmem ama, sadece bir bölümünü
çok merak etmişim.

SEVGİ — Hangi bölümünü?

OKTAY — Baltacı ile Katerina hikâyesini. Bence Prut
müsalihası, dünya tarihinin en önemli ve esrarlı
olaylarından biridir.

SEVGİ — Doğru.

OKTAY — Bu konuda çok çeşitli yorumlar yapılmı-
şından tabii bir şey olamaz. Ama bana kalırsa me-
selenin asıl özü hiçbir zaman ortaya çıkarılamamış-
tır.

SEVGİ — Neymiş o asıl özü?

OKTAY — Siz Baltacı'nın mektuplarını incelediniz mi?

SEVGİ — Vâde Gülnuş Sultana yazdığı meşhur mek-
tubu okudum.

OKTAY — Bu bahsettiğim özü imâ eden yerler onda
da bir nebze vardır. Ama onu görmek için bak-
masını bilmek gerektir. Asıl çocuklarına yazdığı
bir mektup vardır, onu biliyor musun?

SEVGİ — Hayır. Nasıl çocuklarına?

OKTAY — Âdeta bir nev'i vasiyettir bu. Midilli'de sür-
günde, ölümünden birkaç hafta önce yazdığı.
Muhakkak okumalısınız.

SEVGİ — Hiç haberim yok böyle bir mektuptan.
OKTAY — Haklısınız. Eski tarihçilerin bile haberi yoktur. Evvelki yıl bir varisinin terekesinden çıktı. Müzeye de verildi. Yanılmıyorsa. Bir dakika. *(Çerti gider. Projeksiyon aydınlanır ama boş kalır, müzik. Oktay gelir.)* Başvekâlet arşivinde olacak. Yanılmışım. Yazık.
SEVGİ — Ne yazıyor bu mektupta?
OKTAY — Bütün hikâyeyi kendi açısından anlatıyor. Olduğu gibi. Tabii anlayana.
SEVGİ — Yani ne diyor?
OKTAY — *(Saatine bakar.)* Çok uzun. Yalnız şunu söyleyebilirim ki, size anlatılanlardan çok ama, çok başka.
SEVGİ — Anlatın ne olur.
OKTAY — Bir başka zaman.
SEVGİ — Çok rica ediyorum ama.
OKTAY — *(Hep nazlı)* Nerdeyse dostlarımız gelir şimdi. Bir boş gününüzde.
SEVGİ — Çok rica ediyorum. Ölümü öpün. Hani dostunuz? İyiliğimi isterdiniz.
OKTAY — Elbette.
SEVGİ — Şimdi.. *(Elinden tutar.)* Rica ediyorum.
OKTAY — Baltacı Mehmet, aslında Nesip-Beyin anlattığı gibi ne rüşvete tenezzül edecek kadar pespa-ye bir vezir, ne de önüne gelene saldıran azgım bir zampara idi.
SEVGİ — Bravo!
OKTAY — Ama eniştenizin anlattığı gibi kurt bir politikacı, Makyavelyen bir diplomat da hiç olmadı.
SEVGİ — Hoppala. Peki, ya neydi?
OKTAY — Harpten de, politikadan da hiç hoşlanmayan, kan görünce midesi bulanana, entrika ile karşılaşınca yüksünüp kaçan, yumuşak huylu, olgun, çelebi, ince, şair ruhlu bir adamdı.
SEVGİ — Öyleydi de, politikada ne işi vardı?
OKTAY — Bir zayıf, yıldız falı.

SEVGİ — Hani şu gençliğinde rastladığı Mağribli falcıyı mı söylüyorsunuz?
OKTAY — Bakın neler de bilirmişsiniz. O falcı Mehmet'e sen veziri âzam olacaksın demişti.
SEVGİ — O da buna inandı.
OKTAY — O yıldızlara inanırdı. Onun için de bir denemeyi düşünmüş olabilir. Baltacı ocağına bu fikirle girdi.
SEVGİ — Çıktı idi sonra.
OKTAY — Acele etmeyin. Ocağa girdikten sonra baktı ki dışardan ona hoş görünen yeşil türbe, içerden estağfurullah tövbe.
SEVGİ — O da ne demek?
OKTAY — Yani lokantanın vitrini onu çekmişti, bulasıkhanesini görünce soğudu, sarayın bir dalavere dolabı olduğunu anlamaya başladı. Ama henüz gençti. O yaşta merak iradeye galiptir. Tahtta henüz İkinci Mustafa bulunuyordu. Mehmet darüssaade ağasının, sonra Valde Gülnuş Sultanın teveccühünü kazandı. Bu arada şehzade Ahmet ile ünsiyet peydâ etti. Saray kâtibî oldu.
SEVGİ — Bunları biliyorum hep.
OKTAY — Şimdi bilmediklerinize geliyoruz. Baltacı Mehmet gündüzleri devlet işlerinin iç karartan, ruh bezdiren kırtasi tarafları ile uğraşır, geceleri de bunalıp kendini şu *(İşaret ederek)* gördüğünüz çimenlere atardı.
SEVGİ — Ne yapmak için?
OKTAY — Sırtüstü yatıp yıldızları seyretmek için.
SEVGİ — Yıldızları seyretmek mi?
OKTAY — Çocuk yaşından beri dünyada en sevdiği şey yıldızlardı. Gözlerini kapar, Kastamonu'nun Osmancık kasabasında doğmuş Mehmet olduğunu Al Osman ülkesinde darsaadette, Topkapı Sarayında, Baltacı ocağında, 18. yüzyılda bulunduğunu unuttur, kendi zaman ve mekân kayıtlarının hepsinden siler, kurtarır. Bir bulut olduğunu farz edip o yıldızlar arasında süzülüp giderdi.

SEVGİ — Çok tuhaf!

OKTAY — Baltacı ocağının o loş, rutubetli, duvarları isli hücrelerinden hiç hoşlanmazdı. Buraya bütün ışık, hapishanelerdeki gibi üst pencereden girerdi. Onun penceresinin camı da kırık. Bazen buradan içeri bir güvercin dalar, odada kanat çırpıp çıkarırdı.

SEVGİ — Peki, böyle bir adam nasıl oldu da sadarete geçmek için tarihin bahsettiği o desiselere başvurdu?

OKTAY — Çok sabırsızsınız. Baltacı yıldız olmadığı geceler bu odasında mum ışığında durmadan kitap okur, ufkunu genişletirdi. Ufkunu genişlettikçe de devleti âliyenin hali pür melaline üzülürdü. O sırada Sadrazam Kavanoz Ahmet Paşa idi.

SEVGİ — Evet, doğru.

OKTAY — Niye kavanoz demişler?

SEVGİ — Rüşvet aldığından kinaye.

OKTAY — Tamam. Yüzde oncuların piri idi de ondan. O tarihte ona rüşvet vermeden devlet kapısında iş yürütmek mümkün olmazdı. Genç Baltacı bir gün Kavanoz Ahmet Paşanın kapısında şöyle bir vak'aya şahit oldu. (*Kararma, canlı sahne.*)

1. KAPI K. — Gir bre kardeşlik.

ADAM — Ya reddederse?

2. KAPI K. — Dediğimiz gibi amel eyle. Gerisi fütür getirme.

ADAM — (*Kemerindeki keseyi alır, okşar, kor.*)

1. KAPI K. — İşin başka tarikten olmaz. (*Girer. Müzik.*)

ADAM — (*Alı al, moru mor çıkar.*)

1. KAPI K. — Oldu mu?

ADAM — Ne mümkün?

2. KAPI K. — Ne dedi?

ADAM — Celallendi. "Yıkıl karşımdan bre nabe-kâr dedi. Sen karşıdaki veziri azım şanı, çarşı içindeki sarraf Mişonaç mi sanırsın?"

Şimdi seni hak ile yeksan ederim" diye güreledi.

1. KAPI K. — (*Gülerek.*) Gözünaydın!

2. KAPI K. — (*Sırtına vurur.*) İşin oldu demedim mi?

ADAM — (*Aval aval bakılır.*) Nasıl oldu?

2. KAPI K. — Adres vermiş sana, âdeti öyledir. Rüşveti o sarrafa yatıracaksın.

OKTAY — Baltacı o gece sabaha kadar uyumadı. Kavanoz Ahmet Paşadan sonra sadarete geçen Kalaylıkoz Ahmet Paşayı ise Baltacılar koğuşundan tanırdı. Debreli Hasan gibi palavracılığı ile herkeşe alay konusu olurdu. Baltacı bunlara baktıkça ikide bir Mağribli falcının sözlerini hatırlıyordu. Bu cibilliyette kaptanların gemiyi ancak karaya oturtacağını düşünüyordu. Nihayet dümene geçmeye karar verdi ve geçti.

SEVGİ — O kadar kolay mı?

OKTAY — Kendisini destekleyenler oldu tabii.

SEVGİ — Niye desteklediler?

OKTAY — Politika. Sırf kendi çıkarlarından. İlerde kullanınız fikri ile.

SEVGİ — Baltacı kaç yaşındaydı?

OKTAY — 35.

SEVGİ — Nasıl olur? 1167'de doğmamış mı?

OKTAY — 39 öyleyse. Büyük bir fark değil.

(*Canlı tablo. Hünkârın buzuru. Baltacı kişindeki Oktay'a 3. Ahmet mübrü uzatır.*)

3. AHMET — Mührü hümayunu destine emanet ederiz.

BALTACI — (*Mübrü bürmetle alarak hünkârın eteğine varıp öper.*)

3. AHMET — Göreyim seni. Hayır duam senin iledir. (*Darüssaade ağası kürkü ve hil'atı giydirir.*)

OKTAY — (*Sest.*) Daha sonra mücevher, şimşir ve tikşeş kuşatular. Baltacı bu kürkle birlikte Osmanlı

İmparatorluğu'nun bütün yükünü omuzlarına yüklenmişti. (*Sabnede değişme*) Odasına çekilir çekilmez aynaya koştı. (*Baltacı aynadaki bayalıne bakar, kavuğunu düzeltir, elini hançerinin kabzasına götürüp kaşlarını çatar, sonra kürkünün yakasını okşar. Mübrü yakasından çıkarıp kuru kuruya basar.*) O ben miyim? (*Kürkü, kavuğu çıkarıp atar, bu sefer aynadaki bayalı kendine dâba yakın bulmuştur. Ferablar. Ama dışarda bir ayak sesi duyunca ürker, acele gidip giyer, sonra bu telaşına güler, başını sallar, kendine güven, etrafa gözdağı vermek ister gibi sesi "Öhö öhö" diye öksürür. Dışarı çıkar.*) Baltacı'nın ilk sadareti sadece bir yıl sürdü. Tam o kürke ısınmıştı ki, bir gün gelip aldılar. (*Darüssaade ağası kürkü alır.*) Mevsim de eskisi gibi kıştı.

SEVGİ — Niye azledildi?

OKTAY — O mevkiin gerektirdiği gibi kaypak ve nabızgir olmadığından çok düşman kazanmıştı. Bir iftira ile gözden düşürüldü. (*Darüssaade ağası kürkle sabneyi kateder.*) Kürkü giymek sırası şimdi Çorlulu Ali Paşaya gelmişti. Bu işler tahtaravalliyeye benzer, o sadarete çıkarken Baltacı, Sakız'a sürülüyordu.

SEVGİ — Kim bilir ne üzölmüştür?

OKTAY — Bilakis çok sevindi. Siyasetin de içyüzünü anladığına memnun idi. Mademki kürksüzüm bundan böyle ben benim gayri. Beni benden kimse alamaz diyordu. Sakız'ın rakışı kadar gülleri de meşhurdur. Sürgününü unutmak için gül yetiştirmeye başladı. Siz hiç gül seven, yıldızları seven politikacı gördünüz mü?

SEVGİ — Baltacı politikacı değil, şairdi demek mi istiyorsunuz?

OKTAY — Zekânızın hayranıyım. Sizden hiçbir şey saklanmıyor ki, a canım. Gül varlığın ve yokluğun, aşkın ve mükemmelliğin, ölümün ve sonsuzun bir sembolüdür derdi.

SEVGİ — Çok doğru.

OKTAY — O gülleri ile uğraşırken Al Osman ülkesinde hezimetler birbirini takip ediyordu. Baltacı bir sabah vakti daha bir sabah önce küçük bir tomurcuk iken birden açivermiş pembe güle su verirken omzuna bir el dokundu. (*El aydınlanır.*)

SEVGİ — Kimdi?

OKTAY — Bizzat Üçüncü Ahmetti.

3. AHMET — Kolay gele paşa. Her iş bitti çiçek mi yetiştirirsin?

BALTACI — (*Şaşkın ve saygılı*) Beli sultanım.

3. AHMET — (*Gülümseyerek*) Bu meşgaleyi bir gayriya devretmenin vakti saati çaldı.

BALTACI — Gayrinin ondan alacağı saadet benim olmak ne mümkün.

3. AHMET — Seni başka mühim bir maslahat bekler.

BALTACI — (*Duymamazlıktan gelir. Eğilir, bir çiçeğin böceklerini ayıklar.*) Bir gülü böceklerden arımdan mühim bir maslahat ne olakı? (*Eğilip yaprakları ayıklar.*) Bunu buralı bir papazdan aldığım bir tohumu ıslâh edip ürettim. Belki bir gün mavi bir gül de yetiştirmek müyesser olur. (*Kalkar*) Güz yaklaştı. Geceleri üşüyor bu nazeninler. Güz bu gülleri yazdan kıskanan ışığa benzer. Yaz onları en olgun güzellikleri içinde tattı. Şimdi güze devrettiği sevgili artık eskisi gibi hasta ve mahzundur. Güllerin saltanatı bir yaza sığıyor. (*Ahmet'in eğilip koparması üzerine mani olacak olur elini kanattığını görerek*) Âli Osman kanı bulaştı. Asalet bahşettiğiniz güleme devletim. (*Elini mendil ile bağlar.*) Bundan böyle bu güle adınızı vermek isterdim.

3. AHMET — Biz buraya çiçekleri seyre gelmedik.

BALTACI — (*Vurdumduymaz*) Dikenleri ayrı latif değil mi? Şu şeffaf sarı gülün dikenini yeşil. Bu kan kırmızısının ki ise sarı. Şunun dikenini

dişli, beriki kanca gibi kıvrık. Hepsinin de vazifesi güle uzanacak muhteris desti tevkif, ikaz. Gül nazlı mahluktur sultanım. Vezir başı değil ki.

3. AHMET — Koparmasan da solacak? Zahir. Sen de öyle kelimet etmedin mi?

BALTACI — Ama solarken göz kırparlar şevketlim. Fütür getirme demek ister gibidirler. Biz şimdi gidiyoruz ya, nevbaharda daha diri ve taze yepyeni rayihalarla yeniden vürüt edeceğiz, Ama siz kendinize bakın derler.

3. AHMET — Biz dahi kendimize bakmak için bir maslahatı.. (Baltacı hapşurması üzerine) Güz akşamları hayli ratıp oluyor. (Darüssaade ağasına işaret eder.) Sözüün kısası üşümeyesun deyu.. (Darüssaade ağası mahut kürkle görünür.)

BALTACI — (Şaşırmıştır.) Kerem eyle sultanım.

3. AHMET — Belki. Sana karşı bir küçük yanlışımız oldu. Ama Çorlulu Ali Paşadan sonra Köprülü Numan Paşanın da iktidarsızlıkları sabit olmuştur. Benderde canibimize iltica etmiş Demirbaş Şarlı yüzünden Rusya ile aramız açıldı. Böyle muhataralı bir hengâmda mührü hümayunu bir ecnebiye emniyet edemeyiz ya. Sadaret yine sana müyesser oluptur. Canibimizde büyüdün. Valde Gülnur Sultan da bu kararda musırdır.

BALTACI — Haşmetli sultanımın ve dahi valde sultanın itimatları fani ömrümün en ulu iftiharıdır ya. Bir hoş kerem eyle, kulunu başışla. Ahdim var, bakiyeyi ömrümü Sakız mutasarrıfı olarak imrar eylemek isterim.

3. AHMET — Beni bir dahi söyletme paşa. Zahmet ettik, buralara kadar bizzat geldik.

BALTACI — (Eğilip etek öper.) Canım yoluna kurban. Bu mansıba meraklı kulun pür ihtisas

intizarda iken, ben kuluna ısrarda fayda yoktur sultanım. Hepsi bu işi benden kat kat iyi amel eyle. Ben bu maslahatın adamı değilim. Bunu en eyu uzlette anladım.

3. AHMET — İradei âli şanıma karşı gelmenin manasını anlardın. (Gülü alır, burar, koparır.) Yakınımız olmasın bu kadarı dahi yeterdi. Sana ruhsat ferdaya kadar teemmül eyle. Sen bir yol kabul et. Tez azat ederim şu vartadan sonra.

OKTAY — (Sesi) 3. Ahmet'in ağzında gevelediği tehdit açtı. Baltacı düşündü ve bütün gece Sakız rakısı içti. Yaşı 52 idi ama, ölümü göze alamayacak kadar hayatı seviyordu. (Ahmet'in kopardığı gülü eline alır, onunla konuşmaya başlar.)

BALTACI — Yaşamak güzel şey! Yaşamak, bir temmuz öğlesinde dalgalanan başak tarlaları, sabah saatinde taze çiçek kokusuna karışan yeni açmış bir gülün rayihası. Yaşamak, testi kolan bir bardak serin su, bir kadının güneşten yanmış kolunun üstündeki altın sarısı tüyler. Sonra gök kubbe, yıldızlar. Yaşamak yıldızlara doğru bir dağa tırmanmak, yükseldikçe bir vakitler bir şey sandımsık küçük tepeliklerin arkasındaki boşluğu fark etmek demek. (Bir horoz sesi; tan yeri ağarır) Kürkü bir daha giyeceğiz, çare yok. (Mehter müziği.)

3. AHMET — İmdi sancağı şerifi telim aldın. Siftah gazamdır. Baltacı ayağını denk alsın, muhkem durasın. Ceddin gibi küffara karşı bir gaza ihraz etmeden göçmek gücüme gider dururdu. İnşallahürrahman bu defa cenk ile müyesser olur. Hayır duam senin iledir.

(Mehter müziği.)

OKTAY — (Sesi) Ve alay yola düzüldü. Ve kendini bir oldu bitti içinde bulan Serdarı Ekrem Baltacı Mehmet Paşa, bir kır ata binmiş olarak, sırtında samur kürkü, nümâyîş yapan iki dizi halkın teşyileri arasında Davutpaşa'daki ordugâha doğru ilerliyordu. (Halkın nümâyîşleri) Kan görmekten, insanın insanı kırmasından iğrenen Baltacı yol boyunca "Kan!" "İntikam!" diye bağırarak halkın arasından ak atının üstünde kara kara düşünerek geçerken 3. Ahmet de seferden sonra cuma namazında, hutbelerde adının nasıl okunacağını tatlı tatlı hayal ediyordu. Ve ordusu günlerce süren yürüyüşten sonra Prut bataklıklarında ölüm pahasına pala çalarken şevketli hünkâr böylece yatağında gazi rütbesine ulaşacaktı.

SES — **Es sultanü İbnü Sultan, El Hakanü İbnül Hakan, Es Sultanül Gazi Ahmet Han, İbnüs Sultan, Mehmet Han!**

(ÇADIRIN ÖNÜ: Ağaç altı)

YENİÇERİ — Hikmet budur, kim, kâfiri menhusun bütün zikryemeti yanındadır. Hemen bu saat gider kâfiri bîdin ile mukabil olur, rüstemane cenk iderüz. (Gözlert parlar). İnşallahürrahman mansur ve muzaffer olup malı ganaimin Tanrı bize ihsan eder.

OKTAY — Malı ganaim, duyuyor musunuz? Hep malı ganaim. Sadece talan duygusu.

BALTACI — (Belirir) Ey konak! Bütün gün yürüdünüz. Bu akşam bir hoş metrislenesiniz. Yarın taze kuvvetler gelince yürüyüş daha emin olur. (Uzaklaşır.)

GÜRCÜ YUSUF — Kapı baca, hüddamı sipahi, silahtar, yalınkapı makulesi küffara bu kadar kılıç çala. Bize gelince, istirahat idesüz denilir. Düşmanı zikryemeti ile karşımızda bulayız da, yürüyüş idemeyiz. Zikryemeti asakiri sipahilere kaptırırız. Biz böyle fermana itaat etmeyüz. Bu size göre bir helvacı olamaz.

OKTAY — (Sesi) Ve Baltacı'nın emrine rağmen dinlenmeden o gece sığacı sığacına düşmana saldırıp gafil avladılar. Prut zaferi bu şaşkıncı, bu beklenmeyen sonucu bir adı talan yanına borçludur. Baltacı Mehmet hiç ummadığı, beklemediği bir anda kendini bir zaferin ortasında buldu. Birbirine zıt duyguların tesiri altında idi. Talihine hamd ediyor, bu zaferin tesadüfiliğine gülüyor, Tatarların intikamını aldığı için beş vakit secde öpüp, kabara gezen Devlet Giray'ın tafasına tutuluyor, bu zaferin 3. Ahmet'in nezdindeki sevinçli akıslarını tahayyül ediyor. Deliler arasında bir güllâbici imişçesine kafasını sallayıp duruyordu. (Bunlar söylenirken her duygu ile ilgili ifadeler yüzünde belirir.) İşte Katerina'nın geleceği haberini böyle bir anda öğrendi.

SEVGİ — (Ellerini çırparak) Demek doğru? Katerina gelmiş.

OKTAY — Elbette doğru. Katerina yanında mütercim olarak Yahudi Şafirof'la el ayak çekildikten sonra geldi. (Canlı tablo olarak canlanır.) Baltacı onları ayakta karşıladı. Yer gösterdi.

SEVGİ — Katerina ne yapıyordu?

OKTAY — Susuyor, sadece iri siyam kedisi gözleri ile ona bakıyordu.

BALTACI — Hoş gelmişsiniz. (Gelenlerde reverans) Niye geldiğinizi biliyorum.

KATERİNA — (Şafirof'un kulağına tercümesi üzerine ona bir şey söyler. Gülümser.)

BALTACI — Niye gülüyor?

ŞAFİROF — Akılınıza mağrur oluşunuza gülüyor muş. Bütün erkekler gibi diyor.

BALTACI — Eh, onun Petrosundan biraz daha akıllı imişiz.

KATERİNA — (Yine Şafirof'un tercümesi üzerine daha gülümseyerek bir şey söyler.)

BALTACI — Yine ne güler?

ŞAFİROF — Erkekler hep kendi akıllarını över-

ler, yahut da başka erkeklerin aklını beğenmezler, ikisi de aynı kapıya çıkar, diyor.

BALTACI — Yalan da değil.

KATERİNA — *(Şafirof'a bir şey söyler.)*

ŞAFİROF — Tahmini doğru gidiyor. Bu durumda insan ne yaparsa onu yapmaya geldik.

BALTACI — Petro demek bunun için mezbureyi telleyip pullayıp canlı bir istida misali huzuruza yollamış. Tuh onun erkekliğine. *(Katerina, Şafirof'a "Ne dedi?" der gibi bakar.)*
Bunu tercüme etme. *(Şafirof onu dinler.)*

OSMAN — *(Girer.)* Size bazı küçük hediyeleri var, haşmetmeap.

BALTACI — Nedir o?

(Osman kutuyu açar, mücevherlere istahla bakar.)

ŞAFİROF — Rus işi, biraz mücevher.

BALTACI — *(Katerina'ya yaklaşmış verdiği kutuyu alır.)* Ya ne güzel şey böyle. Nerden buldunuz?

ŞAFİROF — Zabitanan topladık. Kendi mücevherlerini de verdi..

BALTACI — Çok güzel! Ne kadar iyi akıl etmişsiniz. Bu akli size kim verdi? Petro mu, bu mu? *(Katerina'yı gösterir.)* Sen mi? Yoksa bizim Kâhya Osman mı?

ŞAFİROF — *(Arsızca sırtarak)* Sadece küçük bir hediye.

BALTACI — *(Birden köpürerek)* Katerina, Katerina, sen beni Kavanoz Ahmet Paşa mı sandın?

ŞAFİROF — Yanlış anladınız ekselans!

BALTACI — Kör kör parmağım gözüne.

KATERİNA — *(Çok mahcupdur, özür dileyen bir sesle)* Golna vidunski chitra.

ŞAFİROF — Zora düşen her çareye başvurur. Bir Rus atasözü.

BALTACI — Yanlış hesap Bağdat'tan döner. Bu da

bir Türk Atasözü. Çıkın buradan bir kabalık etmeden.

ŞAFİROF — Bir dakika ekselans.

BALTACI — Daha da söylenir. Çıkın buradan.

KATERİNA — *(Baltacı'nın ayaklarına kapamış biçirmeye başlar. Rusça bir şeyler murıldanmaya başlar.)*

BALTACI — Ne diyor?

ŞAFİROF — Bir kadının en kuvvetli sözünü, ağıyor.

BALTACI — Sebep?

ŞAFİROF — Onu mahcup etmişsiniz. Onurunu zedelemişsiniz.

BALTACI — Ya bana akçe teklifi iltifat mıdır Rus âdabında?

KATERİNA — *(Şafirof'a nefretle bir şey söyler ve daha kuvvetle ağlamaya başlar.)*

ŞAFİROF — Ben ne Petro için, ne de Rus ordusu için geldim. Yurttaki kadınlar ve yavrular için merhamet diliyorum diyor. İsterse canımı alsın, ama onlara acısın.

BALTACI — *(Düşünceli bir hal alır, sınırlı sınırlı doluşır.)* Çıkın artık!

ŞAFİROF — Katerina'yı çıkarmak ister, kadın onun elinden kurtulur, bir köşeye büzülüp ağlamaya devam eder. Osman, Şafirof'a işaret eder. "Bırak, o kalsın" diye.

BALTACI — Çıkın bre!

ŞAFİROF — *(Korku içinde çıkar.)*

BALTACI — *(Sırtı dönük, düşünür. Çıktılar sanarak memnun dönmüşken, bir haçırık sesi ile Katerina'nın orada kaldığını fark eder, onun yanına yaklaşır.)* Ağlama Katerina, ağlama yavrum. Bir çare düşünürüz. Kalk ayağa bakayım. Güldüğünde sahte idin. Şimdi ağlarken sahih oldun. *(Yaşını kurular.)* Anlaştık. Baban kimdi senin?

KATERİNA — *(Bilmiyorum gibi bir işaret yapar.)*

BALTACI — Bunda da anlaştık. Ben de bilmiyorum. Petro ile Ahmet'i salıs en çok babalarıyla övünürler. Asalet! *(Güler)* Bir de analarını sor. Kim bilir hangi esir pazarının cariyesi. Asalet! *(Yaşını siler.)* Asalet bundadır. Sen hiç ağlayan asil gördün mü? Halktan olduğumuz, onların kanını taşımadığımız için hem bizi hor görürler, hem de yine kendi maşaları gibi istimal etmek isterler. Benim sırtımı sıvazlar, var onları yen derler. Seni de zora gelince, git yalvar, kurtar deyu yanına salarlar. *(Kalkar, dolaşır.)* Senin Petron, Rusya Çarı, Romanof hanedanı, benim hakanım, Ahmet Salıs Han, Padişahı Âl Osman, İsveç Kralı, Nemçe Kralı, Frenk Kralı, Mısır Sultanı, nedir bunlar, neye benzerler bilir misin? Tahtlarını sağlamlamak için kinden ağ ören örümçeklere. Kını kaldır, sebebi vücutları ortadan kalkar. Anlamıyorsun ama Katerina, yine de dinle. Tarih bu hanedanlar arasında bir horoz dövüşüne benzer. Ne var ki bunlar horoz yerine milletleri birbirine kapıştırırlar. Karlofça, Pasarofça'nın cevabıdır. Prut Poltava'nın intikamı, yarın da başka bir sefer bu Prut hezimetinin öcünü almaya kalkacaktır. Bu adamlar kin zinciri ezelden ebede sürsün isterler.

KATERİNA — *(Onu can kulağı ile ve hayranlıkla dinlemiştir.)* Çok doğru.

OKTAY — *(Sesi)* tercüman o sırada çıkmıştı ya.

SEVGİ — *(Sesi)* Artık tercümansız anlaşıyorlardı.

KATERİNA — Çok doğru söylüyorsunuz. İçimde, çok yakınımında bir köşede duran bir gerçeği ilk defa tutup gözümün önüne çıkardınız. Biz gerçekten bir kör dövüşünün içinde ip-leri başkasının elinde, iki kukladan ibaretiz.

BALTACI — Az önce Ruslar sizin metrislerin

önünde otları biçebilmek için bir ricacı yolladılar. Demek iş o raddeye gelmiş. İnsanoğulları bu çağda neden ot yesin Katerina? Senin Petron, Demirbaş'ı yenecek, benim sultanım pufla yatağında gazi rütbesine erecek diye niye bu vahşet, bürudet? Her savaşta söndürülen ocakların enincahı, dullarla yetimlerin ahuvahı, ya beş vakit namazda atılacak topraklar, ya da kiliselerin bayram çanları ile hep örtbas mı edilecek?

KATERİNA — Hakkısınız. Kan içmeden yaşayamayan yarasalar gibi kinsiz yaşayamayan insanlar da var.

ŞAFİROF — *(Çadırdan başını uzatarak)* Bana ihtiyacınız var mı?

KATERİNA — Hayır, lüzum yok. *(Şafirof uzaklaşır.)*

BALTACI — Buna da bir kızarım. Tanburenin orta teli gibi her lafa ruhsatsız burnunu sokar. *(Alınını terini siler, Katerina'ya)* İznin olursa şu kürkü çıkaracağım. Bu kürk bende iken elim hep şu kabzaya gider. Kabzaya gidince içimi münaferet kaplar. Bu ise fikrime ve efalime sirayet eder. *(Çıkarır.)* Ama bunu çıkarınca Osmancık'ta davalarını güttüğüm demlere dönmüş gibi hür ve azat olurum. *(El çırpar, gelen Osman kürkü alır, ona birkasını verir. Şafirof da bu ara çadır aralığından son sabneye şabit olduğundan, kürkün çıkışını başka manada bir fali hayır sanmıştır. Sevindir, ellerini ovuşturur.)*

ŞAFİROF — Ateş bastı devletliye galiba.

BALTACI — Zafer biraz da talih işidir Katerina. Bugün bize güldü, yarın size güler. Peter Aleksiyeviç'i esir edip rezil gibi İstanbul'a götürmek işten değil. Ordusunu tahta kuruşu gibi ezmek, bu vaziyette üç saatlik bir ameliye. Ama sonra? Sonra ne olur? Kestiği-

miz bu dal gelecek yıllar budanmış gibi daha güçlü, daha gür, yine bahçemize sarkmış mı? Bu kin zincirini bir yerde koparmak gerek. (Pencereye gider.) Bak, sabah oluyor. Ağaçların tepeleri pembeleşmeye başladı. Kendini aşağı bırakmış süzülen şu atmacayı görüyor musun? Sizin kazaklar şarkı söylüyorlar.

KATERİNA — Ne eşsiz bir sabah!

BALTACI — Bak sen şu feleğin işine. Sen ve ben iki nesebi gayrı sahih insan şimdi onların sözcüsü olarak, Prut kenarında bir çadırda karşı karşıyayız. Dünya tarihinin en can alıcı bir noktasında olduğumuzun farkında mısın?

KATERİNA — Bana dünya bu sabah başlıyormuş gibi geliyor.

BALTACI — Tarihin seyrini bir sözümüzle değiştirmek işte iktidarımızda. Hani cambaz salto moralte yapacağı anda herkes durur, bütün nefesler susar. Trampetler tremolo yapmaya başlar.. İşte şimdi tarihin öyle bir anındayız. Tarihin bir salto mortalına hazırız. (Baltacı dikleşir, gözü uzakta ve söylediğinin bütün sorumluluğunu bisederek) Git, onlara çocuklarına karılarına kavuşacaklarını söyle.

KATERİNA — (Ona sarılıp elini öpererek) Büyük kahraman Baltacı!

BALTACI — Ne büyüklük, ne kahramanlık peşindeyim.

KATERİNA — İşte onun içindir ki gerçekten büyük ve kahramansın. Kahramanlık yalın kılıç pala sallamak, burçlardan düşmana ok nişanlamak, kır atını mahmuzlayıp düşman saflarına dalmak değil ki. Onuruna yapılan bir hakaret her basit insanı bile bir anda böyle şahlandırabilir. Bence asıl güç olan kahramanlık başka bir şey. Vurabilirsin,

vurmuyorsun. Yok edebilmek elinde, bağışlıyorsun. Başucunda sana sunulan şan, şeref, ün, paye, hepsini elinin tersi ile itip sadece insanlığı seçiyorsun. İşte bunun için büyüksün.

BALTACI — Ben sade aklı selimin icabını yerine getiriyorum.

KATERİNA — Bakalım tarih bu hareketini nasıl yorumlayacak.

BALTACI — Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki, birine bir iyilik etsen, aceb bunda ne fayda me'mul eyledi ki diye teemmül eder. Bunu da şimdi herkes trynetince tefsir edecek, kimi gaflet delalet diyecek, belki satıldı, rüşvet aldı diyenler çıkacak. Belki senin burada sabaha kadar kalışına başka niyetler yoranlar bile bulunacak. Aldırma Katerina. İcabı insan niyet elbette ki yaptığı her fiilin alkışını beklemek değildir. Sen demedin mi önce, asıl insanlık ne kaleler alıp bayrak donatmak, ne de aman isteyen düşmana bir tekme daha atmaktır. Asıl mertlik en olmayacak şartlar içinde bile, hiç anlaşılmayacağını, yanlış anlaşılacağını bile bile insanlık icabını yapmak, sonra da bunun encamına katlanmaktır. (Katerina'nın yanına gelir.) Git bunu böylece Petro'ya anlat. Aklını başına devşirsin. Bundan böyle Demirbaş Şarl'ın da başını rahat bırakıp bu işlere bulaşmasın.

KATERİNA — Ona bunu anlatmaya çalışacağım. Sana söz veriyorum Baltacı.

BALTACI — Haydi artık, seni beklerler. (Onu kapıya doğru götürür.) Hoşça kal. Ölsem de gam yemem artık. Yıldızlı bir gecede seninle beraber, içimizdeki o yıldızlarla akraba bir âlemin farkına varmış olmak, bir ömürden de fazlaya değer. (Gülü ona uzatır.)

KATERİNA — Baltacı, sana minnettarım. Şu sana,

bu unutulmaz bir gecenin bir armağanı olsun. *(Yüzüğünü çıkarıp verir.)*

OKTAY — *(Sesi)* Tam çıkarken bir şey unutmuşlardı. Katerina geri geldi, bir hususu sordu. Aldığı cevap üzerine gülererek uzaklaştı.

(CANLI TABLO: Çadırın öntü.)

ŞAFİROF — Ne oldu?

KATERİNA — *(Dalgındır.)* Büyüklük gösterdi. Afetti.

ŞAFİROF — Kutuyu aldı değil mi?

KATERİNA — *(Kutuyu uzatarak)* Onu dullara yetimlere dağıttın, dedi.

ŞAFİROF — Niye ağlıyorsunuz?

KATERİNA — Utancımдан.

ŞAFİROF — Boş verin. Çok uykusuz kaldınız. Yorgunsunuz.

KATERİNA — *(İmayı sezinlemiştir.)* Neden bahsediyorsunuz? O sizin bildiğiniz gibi bir adam değil.

ŞAFİROF — Ya nasıl adam?

KATERİNA — Anlatsam, anlayamazsınız ki.

(CANLI TABLO: Topkapı Sarayı Kütüphanesi dekoru içinde yine tarifi kılıkları ile Baltacı ve Katerina masa başındadırlar.)

BALTACI — *(Daha yaşlanmış)* O günden sonra bir daha birbirimizi görmedik. Hiç haberini almadık. Ne oldu sonra?

KATERİNA — Sonra mı? Gittim, anlattım, dinlemiyordu bile. Kurtulduk diyordu da bir daha demiyordu. Çizmelerini havaya fırlattı. Bir votka üstüne bir votka daha yuvarladı. Sevinçten dönmüş gözleri ve köpüren ağzı ile müziklerin arasına dalıp horâ tepmeye başladı. MOSKOVA'ya dönünce senin ulûvü cenabına cevabı kendi trynetince oldu.

BALTACI — İyilik bazı insanı ezer, hatta kin dahi yarattığı vakidir.

KATERİNA — Muahedenin her maddesini çiğnedikçe sana karşı utancım bir kat daha artıyor, içimden onu boğmak geçiyordu. Kurtuluşunu senin büyüklüğüne değil de, benim hünerime borçlu olmak onuruna daha yakın geldiğinden, beni nikâhlayıp Çariçe yaptı. Ama ondan, yılan gibi yüksünüyorum. Bana dokunacak olunca nefretten titriyorum. O ise buna başka manalar verip böbürleniyordu. *(Tiksingçe)* Budala! Bir kadının kocasından alabileceği en büyük öç nedir bilir misiniz? Onu seçtim *(Mahcup)* İlkin hassa alayının genç zabitleri ile...

BALTACI — Sonra?

KATERİNA — Arkası geldi. Bu sefer daha sinirime batmaya başladı. Dünyada hiçbir şey aldatılmış bir kocanın karısı olmak kadar onur kırıcı değildir.

BALTACI — Affedersiniz ama, aldatan...

KATERİNA — Aldatanın ben olmam, onun aldatılmış bir koca gülünçlüğüne düşmesini önlemiyordu ki. Ondan büsbütün sıtkım sıyrıldı. İşi büsbütün aleniyete döktüm. Bana mısın demedi.

BALTACI — Sonra?

KATERİNA — Sonra, işte insanlığımdan utancımı kucaktan kucağa unutmaya çalıştım. Tarihin anlattığı o meş'um kadın olup çıktım. *(İç geçirir, gözlerinin yaşını kurular.)* Geçelim şimdi bunları. Ya sen Baltacı? Ben de seni çok merak etmişim. Biraz kendinden bahset.

BALTACI — *(Düşünceli)* 12. Şarî ile Devlet Giray Han Hünkâra beni gammazlayan iki mektup yollamışlardı. Bunlara katılan birtakım nevezuhur muhterisler de şimdi Prut dönüşü beni hünkârın gözünden düşürmek için elle-

rinden geleni arkalarına komadılar. Tahmin gibi senin çadıra gelişini dallandırıp budaklandırıp onu da anlatmışlar, hatta o altın dolu fayton hikâyesini...

KATERİNA — *(Kahkahalarla gülererek)* Ay o hikâyeyi mi? O da inanmış öyle mi?

BALTACI — Benim istikametimden emin olmasına rağmen tereddüt etmiş. Ama yine de azlime karar verememiş. Benim bütün işimi bozan senin Deli Petro'nun, affedersin Petro'nun.

KATERİNA — Zir deli desen daha memnun olurum.

BALTACI — Petro'nun muahedeye riayetsizliği oldu. Taahhüdünü yerine getirmesi için bir yıl kadar Edirne'de beklemem işi bozdu. Ayrılarak ve Azak kalelerini iade etmez. O başımızın belası Demirbaş Şarl da bir türlü memleketine dönmez.

KATERİNA — Biliyorum. Onun maksadı yine bir harbe sebep olmaktır.

BALTACI — Samara ve Kamenko yıkılıncaya kadar Edirne'de ordu ile oyalanışım üzerine hünkâra en zayıf tarafından tesir etmişler: Orada nifak hazırlayıp ordu ile onu devireceğim rivayetini çıkarmışlar.

KATERİNA — İnanmış mı?

BALTACI — Biraderi ikinci Mustafa gibi halledilmekten ziyadesi ile korkardı. Bu söylentiye inandı.

KATERİNA — Eeeyy?

BALTACI — Edirne'ye yolladığı Türk Mehmet Paşa çadırıma girdiğinde, onu ayakta karşıladım.

(CANLI TABLO)

MEHMET PAŞA — Azil hattı şerifinizi getirdim.

BALTACI — Ya, öyle mi? Öyleyse mührü hümayun da istersin. *(Yakasından çekip koparır.)* Buyur. Kürkü ise o geceden beri telvis etmedim. Oradadır.

MEHMET PAŞA — Sadaret hattı şerifi Gürcü Yusuf Paşaya tevcih olundu.

KATERİNA — *(Sesi)* Hayrett!

BALTACI — Evet.

GÜRCÜ YUSUF — *(Belirir, sırtında kürk, mührü alır.)*

BALTACI — İnşallah sana uğurlu olur. *(Onu kucaklar.)*

KATERİNA — Ben olsam hiç kucaklamazdım.

BALTACI — Türk Mehmet Paşa beni, Kâhya Osman'ı, Mektupçu Ömer'i mevkufen İstanbul'a getirdi. O çadır hikâyesi öyle dallanıp budaklanmıştı ki, eyalim bile mahpeste beni buldu. Ne canipte idin bunca zamandır deyu sual etti. Harpte idim, diye cevap verdim. Yalan söyleme, harp bu kadar sürmez kim bilir nerelerde oyalandın, dedi.

KATERİNA — *(Güller.)* Vah zavallı Baltacı. Peki, Ahmet seninle bir daha karşılaşmadı mı?

BALTACI — Geldiğimin haftasında beni mahpesten saraya celbedip arz odasında kabul etti.

(CANLI TABLO: Sarayda, arz odası..)

3. **AHMET** — Senden gayrı itabı şahâneme muhatap olacak yoktur. Vallahilazım bilahilkerim, seni bila aman katlederim. Hayatın bir vechile mutasavver değildir. *(Dolaşır.)* Neden sükût edersin?

BALTACI — Sen kararın vermişsin devletlim.

3. **AHMET** — Bunu hak eylemediğini mi ima edersin?

BALTACI — Münafıklar etrafın almış. Seni rüzgâra göre dönen bir fırlıdak sanırlar.

3. **AHMET** — Bu zaferi şahaneyi pinti bir müsli-haya kalp ettiğin de mi hilafı hakikat?

BALTACI — Biz 40.000 kişi idik, onlar ise 8.000. Üstelik ot yirler, kabuk yirler, aman diye fi-gan ederler de bir dahi dizezler. Şevketin-den merhamet niyaz ederler. Ol vakitte on-ları ezmek insanlığa, mertliğe sığmazdı.

3. AHMET — Senin Katerina nam bir zaniye ile otağı hümayunda halvet olduğun rivayet olunur, ya buna ne dersin?

BALTACI — Bu rivayeti kim çıkarır, bilirim. Ne var ki maslahat nakledildiği gibi değildir. Ri-caya gelen bir elçiyi kovmak kadar ona ram olup, aşka, meşke dalmak da bir Osmanlı vezirine yakışmaz.

3. AHMET — Hadi bu da öyle olsun. Ya gece ge-len faytonlar?

BALTACI — Onlar geldiler.

3. AHMET — Altı adetmiş.

BALTACI — Beli, altı adet idiler.

3. AHMET — İçlerinde ne vardı?

BALTACI — İçleri boştu. Boş geldiler, boş döndü-ler.

3. AHMET — Acaip, neden?

BALTACI — Katerina ile öyle kararlaştırmıştık. Yeniçeriler Rus ordusunda zikriyet bulun-duğuna agâh olmuşlardı. Boş gelip dönen arabalarla ben teslim alır gibi yaptım. Yoksa dönüş yolunda onları basıp talan etmeleri işten değildi.

3. AHMET — Buna niye lüzum gördün?

BALTACI — Madem bir büyüklük gösterdik, tam gösterelim dedim. O mücevherleri zatı şaha-nenizin adına dullara, yetimlere terk eyledim.

3. AHMET — İyi halt etmişsin. Tazminat deyu alaydın.

BALTACI — O da mümkündü. Ben bu tariki ihti-yar ettim.

3. AHMET — Bu Katerina dedikleri nazenin söy-lendiği gibi öhö... öhö.. şey, güzel mi?

BALTACI — Güzel kelimesi ona az gelir sultanım.

3. AHMET — (Birden, kızarak) Gözüne dizine dur-sun.

BALTACI — Haşa.. O ima eylediğiniz manada bir maslahat geçmedi aramızda.

3. AHMET — Sen sandığımdan da budala imişsin Mehmet Paşa.

BALTACI — Sabaha dek yalnız konuştuk haşmet-lim.

3. AHMET — Sen konuşmasını bilirsin zaten. Ve-zir olacak adam değilmişsin.

BALTACI — Ben dahi öyle düşünürüm. Bunu her sefer tekrardan geru durdum mu? Hünkâ-rım, hele Sakız'da sana o kadar niyaz eyledim. İlişme bana, küşeyi uzletimde ben, artık rahatım, zira kendimi bulmuşum. Kendini bulan insan sana devlet umurunda yâr ola-maz. Dimedim mi?

3. AHMET — Beli söyledin. Ne var ki ben onu se-nin her demki tevazuun sanmıştım. Fena mı seni seçtik de? Ol kadar mümtaz veziran içinde sadarete seni layık gördükte. Şimdi bu mu olacaktı bize ifadeyi şükranın?

BALTACI — Bilirsin ki her veriş bir alış içindir sultanım. Verdiğin mansap ne kadar yüce ise istediğin fedakârlık o rütbe ağır.

3. AHMET — Ne demek istersin?

BALTACI — Bu her yerde, bu her ülkede böyle olup gider hünkârım. Kapudanlık, paşalık, veziri azamlık, kontluk, markilik, dukalık hep hanedanların kullarını kendi çıkarları yolundaki istismarlarının bir kefaretidir.

3. AHMET — Bakındı hele şu küstaha.

BALTACI — Beni serdarı ekrem yapar, elime san-cağı şerif verir, Prut bataklıklarına salarsın. Neden, rahat minderinde gazi olabilmek için. Falan hocayı imamlıktan Şeyhülislamlı-ğa çıkarır, cübbe kuşatırsın. Niçin? Bir işine

gelen maslahatta lehine fetva versin deyu. Sen bu oyunu yalnız oynarsın devletlim. Kimi nasbetsen paşa olur, odunun başına bile kavuk çatsan vezirlik eder. İpini oynatan sen olduktan kelli.

3. AHMET — Bu nemene kelim. Baltacı, ne dediğin kulağın işitir mi?

BALTACI — Sizinki bir sabun köpüğünü şişirip kendini aldatmak şevketlim. Öyle bir köpük ki, ne kadar büyük olursa olsun bir gün bir fiske ile patlayacak.

3. AHMET — Ben bu kanaatte değilim.

BALTACI — Olamazsın ki sultanım.

3. AHMET — Neden?

BALTACI — Sırtında koca bir ananeyi Âl Osman var da ondan.

3. AHMET — Kanına susamış gibi konuşursun Mehmet.

BALTACI — Ölümünden de pervam kalmadı gayrı sultanım. Zaten doğduğumuz gündən başlayıp her gün azar azar ölmekte değil miyiz?

3. AHMET — Bu benim sualin cevabı olmaz. Ben sana ne sordum? Neden böyle amel eyledin? Niçin bir zaferi şahaneyi bu rütbe payımal ettin?

BALTACI — İnsan bazı e'falini bir sairî fi menam gibi neden niçin pek düşünmeden amel eyler. Kaderin ve tarihin büyük çizgilerinin çoğu böyle çizilmiştir. O yıldızlı cemaziyül-evvel gecesi Katerina'nın Siyam kedisi gözleri önünde içimi garip bir şey kapladı devletlim. Hiç yıldızlara bakarken hayalinizi salıverip gittiğiniz olur mu? Bazen denize, bulutlara, hep değişenin içinde hiç değişmeye ne, gökkubbeye, yıldızlara dalar gider misiniz? O anda hadiseler gözünüzde uzaklaşır, ehemmiyetini kaybeder ufalır, ufalır... İşte

böyle bir halet içinde idim sultanım. Öyle bir halet içinde idim.

3. AHMET — Aklımı oynatmışa benzersin Baltacı. Yoksa öyle görünmek de bir tabiye mi?

BALTACI — Aklımı başıma işte o anda devşirdim, şevketlim. O anda bana bu yeryüzü dalaşları, entrikalar, kavgalar manasız ve çocukça geldi. Hanedanları milletlerin sırtında bir yaldızlı semer gibi gördüm.

3. AHMET — Hâlâ kelim eder, küstah!

BALTACI — İşt o zaman sultanım, işte o zaman bir oyunun içinde olduğum, bir kör dövüşün iradesiz kuklası olduğum bana ayan oldu. İçimde ol cesareti buldum. Sayım suyum yok dedim. Bu oyundan çıktım. Hayatımda ilk defa, belki de son, hem de dünya tarihinin en netameli bir anında bu oyundan çıktım. Gönlümün istediği gibi insanca bir fiil amel eyledim. Encamı bu oldu.

3. AHMET — Bilir misin ki böylece kendi idam hükmünü kendin hazırladın.

BALTACI — Beli sultanım, bilirim. Bu benimki eşi görülmemiş münasebetsizliktir. Geriye giden bir kalyonda ileri koşmak misali, batan bir kayıkta havaya sıçramak isteyiş gibi bir şey.

3. AHMET — Şimdi anlıyorum neden Edirne'de kalıp nifak hazırladığını. Benden ve Hanedanı Âl Osman'dan bu rütbe nefret eden bir yılani harimimizde beslemişim de haberimiz olmamış. Ordu ile İstanbul'a yürüyüp biraderim Mahmut gibi beni de hal idi kastin değil mi?

BALTACI — Bunu bir an düşünmedim. Bu benim artan nüfuzumdan korkan eski hamilerinin tesis iftirasıdır.

3. AHMET — Bunu nasıl ispat edersin?

BALTACI — Ver bana on Baltacı, bu dediğin ya-

pardım. Yoksa bu paraya tapan talancı alayı ile padişahu Âl Osman devrilemez de ondan.

(DIŞARDA "KELLESİNİ İSTERİZ" AVAZELE-
Rİ.)

3. AHMET — Duyuyor musun?

BALTACI — Duyuyorum. Kelle istiyorlar. Onlar da senin oyununun kuklaları hakanım. Kürkü, hil'atı giydirir, mührü hümayunu verirsin, alkış tutar, yaşa bağırırlar, mührü koparır alır, kürkü sırtından çekersin, kelle diye feryad ederler. (Kellesini isteriz, kellesini, avazeleri) Kelle istiyorlar. Kelle isterler onlar. Ama kimin olursa olsun. İki omuz üzerinde düşünmesini bilen başa onların da tahammülü yok. Böyle gelmiş, böyle gider. Âl Osman ülkesinde bir vezirin asıldığı ipe başka bir vezir turmanıp çıkar.

3. AHMET — Sen asılmayacaksın.

BALTACI — Suçumun cezası idamdır. Sana son ricam: Ver onlara istediklerini, bu oyun burada temiz bitsin.

3. AHMET — Kararımızı da sen mi telkin edeceksin artık? Biz senin rüşvete tenezzül etmeyeceğini biliriz. Edirne'de nifak çıkaracağı tevaturünü ise, işte namus üzre tekzip edersin. Senin bana ve hanedanına büyük hizmetin oldu. Unutacak değiliz. Şimdi yoldan çıktı isen cezan ölüm değil, sürgündür. Valde Gülnuş Sultan dahi hayatını bağışlamam için ısrar etti.

BALTACI — Demek suçum sandığımdan da büyükmüş?

3. AHMET — Neden?

BALTACI — Öldürsen her şey biterdi. Şimdi beni yaşatıp sonrasının arı ile cezalandırmak istersin. Maksadını anladım hünkârım. Siz orduları kırdıran, kumandanları affedersin-

niz. Para çalan, irtikap yapan vezirani dahi bağışlarsınız da, bir yıldızlı gecede güzel bir kadının karşısında iki üç asır ötede bir gerçeğe uzanan sizin yolunuzu saçma bulup bundan çıkan bir kulunuzu öldüm Allah affetmezsiniz. Benim suçum gerçekten büyük.

3. AHMET — Öyle meram etmedim.

BALTACI — Haklısın hünkârım. Ölüm bu suçta hafif gelir. Ölüncü insanın üstüne toprak dökerler, unutulur. Ama siz şimdi benim üstüme katmerli bir iftira dağı yağmak istersiz. Öyleki, ruzi mahşerde bile altından kalkamayayım. Emri ferman senin şeyketli Ahmet Salis Han. Beni dünyanın en lanetlenen, en yanlış, anlaşılın insanı yapmak niyetin. Zarar yok. Tarih yalnız benim hakkımı yemedi ki. Ne haklar yemiş, ne büyüklükleri küllemiş, ne olmadık sözleri şişirip yaldızlamıştır o tarih. Onların yanına bir de bu bizimki eklensin. Katerina'ya ram olmuş, düşmana satılmış bir Baltacı efsanesi. Cidden güzel buluş, halkın ucuz muhayyelesine yakın bir hikâye. İşine geldiği gibi kullan. Al bu efsaneyi bundan sonraki vezirlerine gözdağı olarak anlat. Mekâtibinde dersi ibret olarak okut. Tarih hocalarının bu dersi ne büyük zevkle vereceklerini görür gibi oluyorum. Zira birini batırırken kendini çıkardığını sanmak kadar hoş bir his yoktur.

KATERİNA — Vah zavallı Baltacı, demek böyle dedin?

BALTACI — Evet, böyle dedim.

KATERİNA — Sonra ne oldu?

BALTACI — (Termini silerek) Beni bu sefer de Midilli'ye sürdü. Bütün emvalimi müsadere ettiler. Borcumdan başka bir şey bulamadılar. Sefer sırasında bazı yolsuzlukları sabit olduğundan Mektupçu Ömer, düşmandan para

aldığı öğrenildiği, üstelik üzerinde benden çaldığı senin yüzüğün de çıktığı için Kahya Osman Ayasofya meydanında idam edildi-ler. Ben ise kalan ömrümü Midilli'de gülle-rimle uğraşarak imrar eyledim. Bir akşam yeni açmış bir goncaya su veriyordum ki, omzuma bir el dokundu.

KATERİNA — Yine 3. Ahmet. Ne yüzle?

BALTACI — Hayır, bu seferki ölümdü. Aldı beni götürdü.

KATERİNA — (*Göz yaşlarını silerek*) Demek böyle oldu?

BALTACI — Evet, hanedan müsterih, halefim olan vezirler mesrur, millet bir hainden kurtulduğuna şaduman.

KATERİNA — (*Birden kalkarak*) Baltacı..

BALTACI — (*Dalgınlığından uyanarak*) Efendim, buyur Katerina?

KATERİNA — Baltacı o gün.. Çadırda... O gece... Şey... O keşmekeş içinde çok heyecandan belki sana söylemek istediğim ama, söyleyemediğim bir şey vardı. Bir daha da görüşemedik, ukde kaldı içimde.

BALTACI — Neydi o?

KATERİNA — (*Çok içten bir sesle*) Baltacı, ben seni çok, ama çok... Seviyorum.

BALTACI — (*Onu kucaklayıp öperek ve alaycı bir gülümseme ile*) Bunu biliyordum.

OKTAY — Evet, ne diyordum?

SEVGİ — Hiçbir şey demiyorduk. Hiçbir şey demiyorlardı. Çünkü artık laflara da lüzum kalmamıştı. (*Sarıışıklar.*)

(*Nesip ve Ekmel girerek irkilirler.*)

NESİP — Bu ne rezalet? (*Gençler kendi âlemlerindedir. Ekmel sırtını döner.*) Bu ne saygısızlık? (*Ekmel'e*) Siz de bir şey söyleyene?

EKMEL — Kapıyı vurmadığınız iyi olmadı.

NESİP — Kütüphaneye de kapı vurup girilmez ya.

SEVGİ — (*Onları fark etmiştir. Ekmel'e*) Affedersiniz enişte. Girdiğinizi duymamıştık da.

EKMEL — (*Nesip'e*) Teyzesi de böyle demişti.

NESİP — Siz de her fırsatta kendi tarihinizi açarsınız.

SEVGİ — (*Aynı özür tonu içinde*) Oktay bey bana çok enteresan bir mektuptan bahsediyordu da.

EKMEL — Belli.

NESİP — O mektubu keşke daha uygun bir mahalde okusaydınız. Burası kutsal bir yerdir. (*Sevgi, bu kutsal yerde Nesip'in kendisine yaptıklarını hatırlayarak güler.*)

OKTAY — Buyurun! Sizin silahınızla sizi vuruyorlar. Sevdiğiniz plak, bir bariton tonu ile tekrarlanıyor.

SEVGİ — Ben artık o plağı değiştirdim.

EKMEL — (*Elindeki bir kitabı Sevgi'ye göstererek*) Halbuki sana yeni bir doküman getirdim.

SEVGİ — Mersi enişteciğim. Ama ben tezimi nasıl yazacağımı tasarladım bile.

NESİP — Ben artık hiç yazmayacaksın sanmıştım.

SEVGİ — Ne münasebet?

EKMEL — Hangi açıdan yazacaksın?

SEVGİ — (*Oktay'ı gösterir.*) Baltacı'nın kendi açısından.

OKTAY — Hayır, bunu yazamazsınız.

SEVGİ — Neden? Doğru mu değil?

OKTAY — Doğruluğuna doğru ama, hocalar doğru-
dan hoşlanmazlar. Sınıfta kalırsınız.

EKMEL — Hiçbir şey anlamıyorum.

NESİP — Gayret de etmeyin.

SEVGİ — Bu baltacı, hiç bilmediğiniz bir Baltacı.

EKMEL — Hangi dokümanlara istinat edecek tezin?

SEVGİ — En çok bir mektuba. (*Teyit bekler gibi Oktay'a bakar.*) Baltacı'nın son günlerinde yazıp çocuklarına bıraktığı bir mektuba.

NESİP — Nerede imiş bu mektup?

SEVGİ — Son zamanlarda bir veresesinin metrukâtı arasında bulunmuş.

EKMEL, NESİP — Görebilir miyiz?

OKTAY — *(Kesir)* Hayır.

SEVGİ — Neden?

OKTAY — Çünkü böyle bir mektup yok da ondan.

NESİP — *(Belliydi böyle olacağı der gibi bir jest yapar.)* Olsa bizim haberimiz olurdu zaten. *(Alaylı)* Beyefendi onu işkembeden atmış olacaklar.

OKTAY — *(Aynı kestnlikle)* Hayır. Böyle bir mektup muhakkak vardı. Onu yazmamış olamaz. Ne var ki elimize geçmemiştir.

EKMEL — Tuhaf bir hüküm.

SEVGİ — O yazmış bırakmış, ama düşmanları işlerine gelmediği için yok etmiştir demek mi istiyorsun?

OKTAY — Hayır. Bu mektubu Baltacı kendi yırtıp atmıştır.

NESİP — Acaip, neden?

SEVGİ — Yırtmasa, asırlar sonra bulunur, tarihin kendisi hakkındaki hükmünü değiştirirdi.

OKTAY — Boş. İnsanlar inanmaya alıştıkları hükümlerden kolay kolay kopamazlar. O zaman da yalan derlerdi. Bu mektup düzme derlerdi. *(Nesip'le Ekmel'i gösterir)* Daha tezinizi duymadan itiraz ettiler bakın. Kendilerinininkinden başka gerçeğe tahammülleri yok.

SEVGİ — Neden bu doğru olmasın? Niye ille herkesi aşağı aşağı çekeriz?

OKTAY — *(Nesip'in tarafına bakıp gülmüseyerek)* Kendimiz aşağılık olduğumuz için.

NESİP — Buna estağfurullah diyemeyeceğim.

OKTAY — İyi edersiniz. Çünkü sizin hesabınıza konuşmuşum.

NESİP — Ben Süleymaniye Kütüphanesine gidiyorum. Bir daha da seninle çalışacak değilim. Ama babanın hatırı var. Tezini saçmalarla doldurmana gön-

lüm razı olmuyor. Hadise benim sana anlattığım gibi olmuştur.

EKMEL — *(Atılır.)* Rica ederim. Bunun yanlış olduğunu size ispat ettiğimi sanıyorum.

SEVGİ — Baltacı ikinizin de anlattığı gibi değildi.

OKTAY — Üçünüz de ne kadar eminsiniz.

NESİP — Elimizde vesaik var. Biz susuyoruz, vesaik kelam ediyor. *(Birer birer raflardan aldığı kitapları masanın bir yanına yığar.)*

EKMEL — Ben iddiamı şu belgelerle istinat ettiriyorum. *(O da yığar.)*

OKTAY — *(Alayla bütün rafları göstererek)* Tarih çok cömerttir maşallah. Her yorumu haklı çıkaracak belgelerle doludur.

EKMEL — Yorumu bırakalım. Objektif bir gerçek olan, Baltacı'nın tarihi biyografisine de mi inanmıyorsunuz?

OKTAY — Tuhafsınız beyefendi. Bir insanın biyografisi çoğu zaman kendi hayatından değil, başkalarının onu görüşünden çıkar.

EKMEL — Anlaşıldı, siz tarihçilerin objektivitesine de güvenemiyorsunuz?

OKTAY — Tarihçi dediğiniz kim? Sizin, benim gibi etten, kemikten bir insan. Yani taraf tutan, olayları kendi vücut yapısının, yetişmesinin, şartlanmalarının, komplekslerinin, kin, sevgi ve kuyruk acılarının prizmasından gören bir hasta yaratık.

NESİP — Hasta olan asil sizsiniz.

OKTAY — Onlar bir insanı işte bu prizmadan gördükleri gibi çizerler. Daha sonra gelenler de *(Onları gösterir)* bu krokiye kendi mizaçlarına ve muhayyilelerine göre rötüşler eklerler. On kuşak sonra gerçek modelle uydurma resim arasında hiçbir ilinti kalmayışına niye şaşmalı?

EKMEL — Bir ölçü içinde haklısınız, fakat...

SEVGİ — Hayır... Baltacı senin anlattığındı...

OKTAY — *(Onu şefkatle okşayarak)* Baltacı şu anda mezarından kalkıp gelse, üçümüzün de çizdiği portresine bakıp bu ben miyim, diye şaşardı.

KATHRİN — *(Büyük bir gürültü ile girerek kitaplara bakar, sevinçle)* You we get it out. O that is vonderfull. Arent you?

NESİP — Yine ne istiyor, bu deli kanı?

SEVGİ — Ne isteyecek? Onun derdi de Baltacı Katerina ile.

NESİP — Hay Allah müstahakını versin. Yes madam, yes yes..

EKMEL — İnanmayın. Non.. Non.

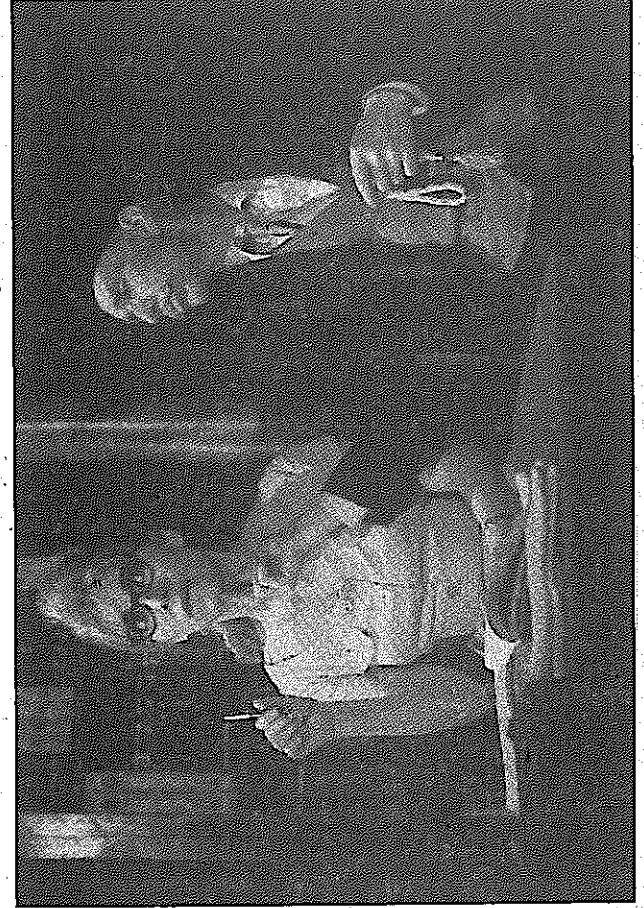
OKTAY — *(Başını sallar.)*

KATHRİN — *(Şaşkın bakınır, Oktay'a)* What is your opinion.

SEVGİ — Peki, sen doğruyu söyle.

OKTAY — Baltacı üzerinde hiçbir şey bilmiyoruz. Tek bildiğimiz şu: O yıldızları çok severdi.

PERDE

Lütfen Dokunmayın Ankara Devlet Tiyatrosunda; Gülcan As, Ali Algin.